

Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Statystycznego

mgr Władysław Wiesław Łagodziński

Odrodzenie statystyki polskiej i jej współczesność 1918–2012

Spotkanie w dniu 20 marca (środa) 2013 r.
w Poznaniu – uroczystość otwarcia wystawy
„Statystyka w Wielkopolsce”

Opracowanie multimedialne

mgr Barbara Czerwińska-Jędrusiak

Prelekcja

mgr Władysław Wiesław Łagodziński

Wiceprezes Rady Głównej PTS

Przewodniczący Rady Oddziału Warszawskiego PTS

w.lagodzinski@stat.gov.pl

tel. 22 449 40 44 lub 22 464 20 03

Opracowanie multimedialne

mgr Barbara Czerwińska-Jędrusiak

Główny specjalista w MOBR US w Warszawie

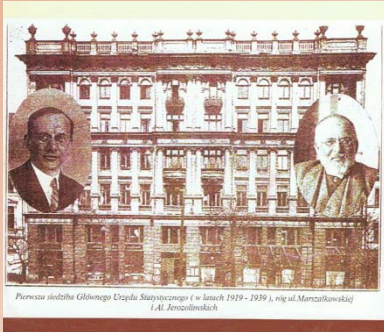
b.czerwinska@stat.gov.pl

Spis treści

Wprowadzenie	4
Załączki statystyki	5
Prekursorzy polskiej statystyki	7
Początki zorganizowanej statystyki	10
Utworzenie i organizacja GUS	13
GUS w latach 1929–1939	24
II wojna światowa	27
GUS tuż po II wojnie światowej	31
GUS w latach 1949–1965	36
GUS w latach 1965–1972	40
GUS w latach 1972–1980	44
GUS w latach 1980–1988	49
GUS w latach 1989–1990	53
GUS w 1991 r.	56
GUS w latach 1992–1995	57
GUS w latach 1996–2006	63
GUS w latach 2006–2011	69
GUS od 2011 r.	72
A N E K S	75

Wprowadzenie

Po **123 latach zaborów** i zależności od innych państw naród polski rozpoczął rekonstrukcję niepodległego państwa polskiego **w 1918 r.** Kluczowe znaczenie dla stworzenia instytucji niepodległego państwa miało zebranie, zgromadzenie i ujednoczenie informacji statystycznych.

Na około 4 miesiące przed powstaniem II Rzeczypospolitej Polskiej, **Rada Regencyjna Królestwa Polskiego wydała reskrypt o utworzeniu i organizacji Głównego Urzędu Statystycznego.** Świadczy to o tym, że ówcześni organizatorzy odradzającego się państwa przywiązywali szczególną wagę do statystyki. Główny Urząd Statystyczny stał się centrum statystyki państwowej. Od tego czasu był i jest instytucją całkowicie niezależną naukowo, programowo i organizacyjnie. W dniu **13 lipca 2013 r. minie 95 lat istnienia** Głównego Urzędu Statystycznego.

Jest on jedną z instytucji będących trwałym elementem w życiu państwa polskiego. Działalność GUS charakteryzuje się ciągłym procesem kształtowania struktur statystyki polskiej, opracowywania i doskonalenia podstaw prawnych działalności oraz jej postępującym procesem rozwoju naukowego i harmonizacji ze statystyką europejską i światową.

Załączki statystyki

Odkąd człowiek pierwotny uświadomił sobie, że żyje w stanie wspólnoty rodzinnej czy rodowej, dążył różnymi sposobami do określenia liczby członków grupy, do której należał, interesując się ich zdolnością do wykonywania różnych czynności w interesie grupy, jak na przykład: pełnienie obowiązku służby wojskowej, ponoszenie ciężarów na rzecz skarbu itp. Zainteresowanie ludzkości tą stroną społecznego życia i stosowaniem różnych sposobów zliczania osób lub przedmiotów w celu zdobycia orientacji w ważnych kwestiach ogólnych, przebiega w całej znanej nam historii. Najdawniejsze źródła tego typu pochodzą z zamierzchłych czasów.[1]

Pierwsze fragmentaryczne spisy ludności przeprowadzane były już w starożytnym Egipcie, Babilonie, Rzymie, Persji i Chinach do celów podatkowych, wojskowych czy też religijnych.

---

[1] Z. Rogoziński: *Wstęp do statystyki społecznej*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa 1964, s. 25.

Załączki statystyki

Pierwsze informacje liczbowe o ludności ziem polskich zaczęły się pojawiać – podobnie jak na zachodzie Europy – już w Średniowieczu, m.in.: w Kronice Galla Anonima (ok. 1113—1116) i bullach papieskich, a od XV w. także w księgach uposażeń biskupstw. W średniowieczu głównymi powodami dla których gromadzono dane statystyczne były potrzeby w zakresie ustalania opodatkowania i ceł, a także potrzeby ewidencji w zakresie obowiązku służby wojskowej. Nieco później, bo od XVI w. zaczęto również wymieniać liczby mieszkańców w państwowych rejestrach podatkowych i lustracjach królewskich sporządzanych głównie dla celów fiskalnych i wojskowych.

Począwszy od XVIII wieku w wielu krajach zaczęto przeprowadzać powszechne spisy ludności w sposób systematyczny, na zasadach, które można uznać za nowoczesne.[2]

Pierwszy spis ludności, obejmujący całą ludność zamieszkującą ziemie polskie zorganizowano w 1789 roku (w ówczesnych granicach). Nieco wcześniej, bo w latach 1777 i 1787 przeprowadzono spisy ludności miast.

---

[2] C. Kozłowski *Powszechne spisy ludności*, Warszawa 1951.

Prekursorzy polskiej statystyki

Za pierwszego polskiego statystyka (statystyki wywodzącej się z państwowznawstwa) należałoby uznać autora „Liber beneficiorum” i „Chrografii Królestwa Polskiego” **Jana Długosza (1415–1480).**

Przy końcu XVII i na początku XVIII wieku dały się zauważyć pierwsze próby analizy statystycznej materiałów liczbowych i doskonalące się metody zbierania danych.

Stało się to podstawą do dziejów arytmetyki politycznej (Felix Łoyek i przedstawiciele XVIII i XIX w.: **Fryderyk Józef Moszyński, Tadeusz Czacki, Ignacy Franciszek Stawiarski, Stanisław Staszic, Wawrzyniec Surowiecki, Józef Wybicki, Jan Sebastian Dembowski, Dominik Krysiński, Jan Śniadecki**).[3]

[3] C. Domański: *Polska statystyka w statystyce światowej*, Warszawa

Prekursorzy polskiej statystyki

W **1789 r.** przeprowadzono pierwszy na ziemiach polskich ogólnokrajowy spis ludności połączony ze spisem dymów (domów).

Inicjatorem aktów prawnych i autorem tabel statystycznych z wynikami spisu z **1789 r.** był **poseł hrabia Fryderyk Józef Moszyński (1737–1818)**. Jego wystąpienie uzasadniające przeprowadzenie spisu odbyło się na sesji sejmowej **w dniu 9 marca 1789 r.**

W tym dniu obchodzony jest Dzień Statystyki Polskiej, który został ustanowiony w 2008 r. dla upamiętnienia rocznicy pierwszego Spisu Powszechnego, uchwalonego przez Sejm Czteroletni.

Prekursorzy polskiej statystyki

Mimo represji carskiej Rosji pojawiły się prace statystyczne, których autorami byli: **Fryderyk Florian Skarbek** (1820, 1829), **Franciszek Rodecki** (1830), **Józef Słomiński** (1837–1841, tablice przeżycia), profesor statystyki i ekonomii **Ludwik Wolski**.

W drugiej połowie XIX w. ukazały się prace statystyczne **Mieczysława Marasse'a** (1866). W 1873 r. utworzono biuro statystyczne, które było kierowane przez ekonomistę i statystyka **Tadeusza Pilata**. Pojawiły się miejskie biura statystyczne we Wrocławiu, Krakowie a w XX w. w Szczecinie (1909), Gdańsku (1912) i Łodzi (1918).

Pierwszy podręcznik ze statystyki matematycznej pt. „Teoria statystyki w zarysie” napisał **Witold Załęski** (1836–1908), profesor statystyki Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie. Profesor **Jan Czekanowski** opublikował w 1913 r. książkę pt. „Zarys metod statystycznych w zastosowaniu do antropologii”. Dalsze prace statystyczne należały do **Edwarda Grabowskiego** (1917), **Władysława Grabskiego**, **Adama Bolesława Danielewicza**. **Samuel Dickstein** opublikował w 1910 roku „Zarys arytmetyki politycznej”. [4]

---

[4] C. Domański: *Polska statystyka w statystyce światowej*, Warszawa

Początki zorganizowanej statystyki

1810 r. - powołano w Warszawie pierwsze w Polsce Biuro Statystyczne podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

1811 r. powstała pierwsza Katedra Statystyki w Szkole Prawa i Administracji w Warszawie.

1857 r. - przeprowadzono w Galicji pierwszy powszechny spis ludności. Kolejne odbywały się co 10 lat (ostatni w 1910 r.).

1864 r. - w Warszawie utworzono „Sekcję Statystyczną” jako jednostkę organizacyjną magistratu m. Warszawy.

1872 r. - we Lwowie utworzono Miejskie Biuro Statystyczne, którego założycielem był profesor Józef Kleczyński, wykładowca prawa i administracji na Uniwersytecie Lwowskim.

Początki zorganizowanej statystyki

1873 r. - we Lwowie utworzono dla Galicji Krajowe Biuro Statystyczne, którego założycielem był Tadeusz Pilat, profesor statystyki i administracji na Uniwersytecie Lwowskim. Od 1885 r. był pierwszym Polakiem wśród członków Międzynarodowego Instytutu Statystycznego.

1873 r. - we Wrocławiu utworzono Miejskie Biuro Statystyczne.

1877 r. - w Warszawie utworzono Miejskie Biuro Statystyczne.

1887 r. - Car Aleksander II zatwierdził ustawę o utworzeniu Warszawskiego Komitetu Statystycznego – pierwszej centralnej instytucji statystycznej w Królestwie Polskim.

1897 r. - w Królestwie Polskim przeprowadzono pierwszy powszechny spis ludności.

1905 r. - w Poznaniu utworzono Miejskie Biuro Statystyczne.

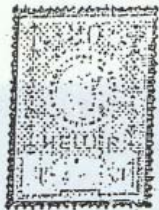

Początki zorganizowanej statystyki

1907 r. - Aleksander Macierza wydał Atlas Statystyczny Królestwa Polskiego.

1912 r. - w Krakowie utworzono Polskie Towarzystwo Statystyczne.

1915 r. - w Krakowie ukazała się publikacja „Statystyka Polski”, opracowana przez profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego Adama Krzyżanowskiego i Władysława Kumanieckiego, wydana przez Polskie Towarzystwo Statystyczne.

Projekt statutu

Polskiego Towarzystwa Statystycznego w Krakowie.

- § 1. Siedzibą Towarzystwa jest Kraków.
- § 2. Cel Towarzystwa: Badanie statystyczne stosunków gospodarczych i społecznych ziem polskich oraz wychodźstwa polskiego.
- § 4. Dla powyższego celu Towarzystwo organizuje i utrzymuje „Biuro statystyczne ziem polskich”.
- § 4. Działalność biura: Biuro statystyczne ziem polskich wydaje roczniki statystyki polskiej oraz monografie statystyczne i podręczniki statystyki polskiej, zbiera wszelkie materiały dla tych wydawnictw potrzebne, organizuje ankiety i badania na miejscu.
- § 5. Członkowie Towarzystwa: Zwyczajni, dożywotni i honorowi.
- § 7. Zwyczajni opłacają dwadzieścia koron wkładki rocznej, mogącej być rozłożoną na raty półroczne, dożywotni 200 kor. wkładki jednorazowej, rozkładalnej na cztery raty.
- § 8. Członkowie współdziałają celom Towarzystwa, mają prawo wyborcze bierne i czynne do władz Towarzystwa, uczestniczą w walnych zgromadzeniach Towarzystwa, otrzymują bezpłatnie wszelkie wydawnictwa Towarzystwa.

A. KRZYŻANOWSKI I K. KUMANIECKI

STATYSTYKA POLSKI

HANDBUCH DER POLNISCHEN STATISTIK

TABLEAU STATISTIQUE DE LA POLOGNE

WYDANA STARANIEM I NAKŁADEM
POLSKIEGO TOW. STATYSTYCZNEGO

KRAKÓW 1915
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI G. GEBETHNERA I SP. W KRAKOWIE.

Utworzenie i organizacja GUS

13 lipca 1918 roku Rada Regencyjna Królestwa Polskiego wydała **reskrypt o utworzeniu i organizacji** Głównego Urzędu Statystycznego. Główny Urząd Statystyczny jako centralna instytucja statystyczna w kraju prowadził badania według zatwierdzonego przez Radę Ministrów programu. Inne urzędy mogły prowadzić badania statystyczne wyłącznie w ramach swoich struktur po uzyskaniu zgody GUS. Reskrypt Rady Regencyjnej nie rozgraniczał jednak kompetencji GUS w tym zakresie. Uregulowano je dopiero odrębnymi umowami zawartymi przez GUS 31 stycznia 1919 r. z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, 14 lutego 1919 r. z Ministerstwem Wyznań i Oświecenia Publicznego, 16 lipca 1919 r. z Ministerstwem Przemysłu i Handlu, z 24 grudnia 1919 r. z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej. Reskrypt Rady Regencyjnej powołał także Główną Radę Statystyczną złożoną z przedstawicielstw ministerstw, stowarzyszeń społecznych i gospodarczych, która była organem doradczym

PRENUMERATA:
 Z odroczeniem do domu
 lub przesyłką pocztą:
 rocznie 24 mk., półrocz-
 nie 12 mk., kwartalnie
 6 mk., miesięcznie 2 mk.
 Numer pojedynczy
 10 fenigów.

MONITOR POLSKI

WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL I ŚWIĄT.

OGŁOSZENIA.
 „Monitor Polski” przyj-
 ma ogłoszenia rządowe,
 instytucyj społecznych
 i użyteczności publicznej,
 zaś od osób prywatnych,
 tylko takie, które wynikają
 ze stosunku do władz rządowych
 i powiatowych instytucyj.
 Cena za wiersz drobnego
 pisma (petit) po tekście
 1 Mk.

Redakcja i Administracja Pl. Małachowskiego Nr. 4.   Redakcja otwarta od 9—11 i 6—8 p. p.   Redaktor przyjmuje od 11—12 w południe.

DZIAŁ URZĘDOWY.

RESKRYPT

Rady Regencyjnej o utworzeniu i organizacji głównego Urzędu Statystycznego.

My, RADA REGENCYJNA KRÓLESTWA POLSKIEGO, postanowiliśmy i stanowimy, co następuje:

1. W celu zbierania, opracowywania i publikowania danych statystycznych, dotyczących się Królestwa Polskiego, tworzy się „Główny Urząd Statystyczny Królestwa Polskiego”, podlegający bezpośrednio Prezydjum Rady Ministrów.
2. Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego assestniczy w posiedzeniach Rady Ministrów z głosem doradczym, niekiedy schodzi o ustalenie zadań budżetu Urzędu i wogóle o sprawy, dotyczące statystyki.
3. Zadaniem Głównego Urzędu Statystycznego jest:
  - 1) przeprowadzanie badań statystycznych według programu zatwierdzonego przez Radę Ministrów,
  - 2) nadawanie jednolitego kierunku wszystkim badaniom statystycznym, podejmowanym przez polskie władze państwowe, z wyjątkiem tych tylko badań, które drogą specjalnej ustawy przekazane zostaną innemu urzędowi,
  - 3) ogłaszanie wyników badań statystycznych, przeprowadzanych zarówno przez Główny Urząd Statystyczny, jak również przez inne urzędy państwowe.

4. Z własnej inicjatywy Ministerstwa lub inne urzędy państwowe mogą podejmować badania statystyczne w obrębie swej działalności i przez własne organa jedynie po uprzednim porozumieniu się z Głównym Urzędem Statystycznym. W razie niemożności osiągnięcia porozumienia decyduje Rada Ministrów.

5. Jeżeli jakiemś urzędowi państwowemu dla celów administracyjnych potrzebne są wykazy statystyczne, nie przewidziane w planie prac Głównego Urzędu Statystycznego, lub jeżeli wykazanie takich wykazów przewidziane jest w terminie późniejszym, zamiast tego potrzeba danemu urzędowi, w takim razie kierownik tego urzędu może przydzielić do Głównego Urzędu Statystycznego swego referenta i potrzebną ilość sił pomocniczych dla przeprowadzenia lub przypięszenia potrzebnej mu statystyki.

6. Wyniki badań statystycznych, przeprowadzonych przez urzędy państwowe, ogłaszane są w wydawnictwach Głównego Urzędu Statystycznego, lub też po porozumieniu się z Głównym Urzędem Statystycznym w wydawnictwach poszczególnych Ministerstw, albo innych urzędów państwowych. Dane statystyczne bez pozwolenia Głównego Urzędu Statystycznego nie mogą być przez urzędy państwowe udzielane osobom prywatnym.

7. Przy zbieraniu danych statystycznych Główny Urząd Statystyczny może posługiwać się wszystkimi urzędami państwowymi po uzyskaniu na to upoważnienia od właściwego Ministerstwa.

8. Rada Ministrów może uznać pewne wyniki badań statystycznych za tajemnicę urzędową, a to na wniosek Ministerstwa, zainteresowanego w tajemnicy.

9. Główny Urząd Statystyczny składa się z dyrektora, kierującego całą działalnością biu-

ra, kierowników wydziałów, radców ministerjalnych, referentów, oraz personelu pomocniczego: rachmistrów, kontrolerów i t. d.

10. Przy Głównym Urzędzie Statystycznym istnieje w charakterze organu doradczego Główna Rada Statystyczna, skłonna z:

- a) Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego, który jest jednocześnie przewodniczącym Rady Statystycznej; zastępcę przewodniczącego mianuje z podród członków Główniej Rady Statystycznej Prezydent Ministrów,
- b) przedstawicieli wszystkich Ministerstw, delegowanych przez oddzielnych Ministrów,
- c) przedstawicieli biur statystycznych urzędów autonomicznych, upoważnionych przez Prezydenta Ministrów do wysłania swych przedstawicieli do Główniej Rady Statystycznej,
- d) przedstawicieli najważniejszych stowarzyszeń naukowych, społecznych i gospodarczych, upoważnionych przez Prezydenta Ministrów do wysłania swych przedstawicieli do Główniej Rady Statystycznej,
- e) profesorów ekonomii i statystyki wyższych państwowych zakładów naukowych, powołanych przez Prezydenta Ministrów,
- f) kierowników wydziałów Głównego Urzędu Statystycznego z głosem doradczym.

11. Posiedzenia Główniej Rady Statystycznej odbywają się na zaproszenie Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego w miarę potrzeby, oraz obowiązkowo raz na rok. Posiedzenia doroczne mają na celu rozpatrzenie działalności Głównego Urzędu Statystycznego w rok głym i planów jego pracy na rok przyszły.
 Warszawa, dn. 13 lipca 1918 roku.

† *Aleksander Kakowski*, Arcybiskup
Josef Ostrowski.

L. P.   Prezydent Ministrów:
Steczowski.

13 VII 1918 r.

Utworzenie i organizacja GUS

GUS powstał w 1918 z inicjatywy **Ludwika Krzywickiego**, jednego z najwybitniejszych socjologów swoich czasów.

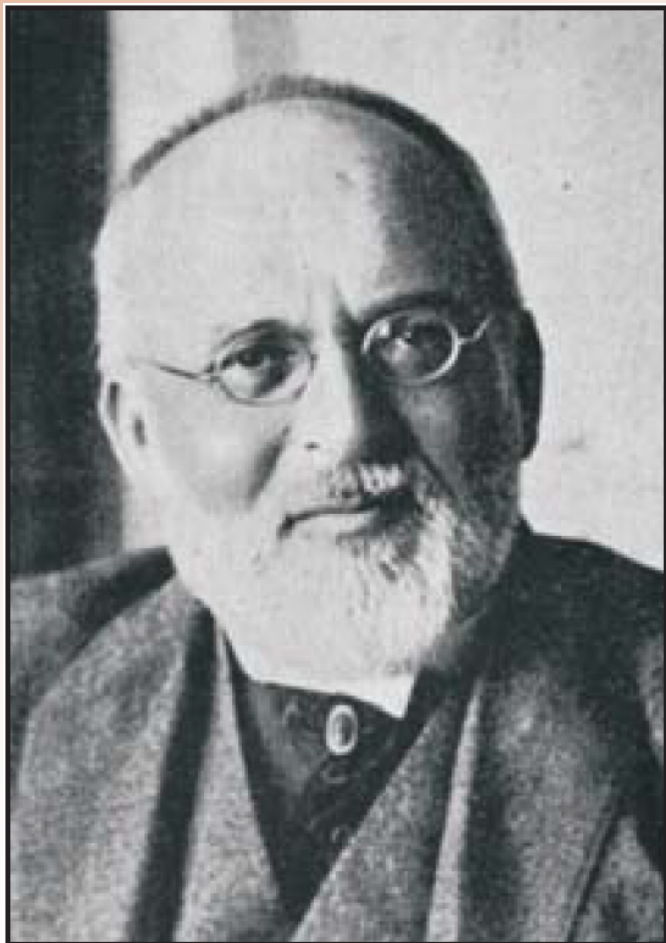
Ludwik Krzywicki

Urodził się 21 VIII 1859 r. w Płocku, zmarł 10 VI 1941 r. w Warszawie – polski myśliciel, socjolog i ekonomista, pedagog, działacz społeczny, polityk. Prekursor i jeden z twórców polskiej socjologii. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. pracował w kilku placówkach naukowo-badawczych i uczelniach. Kierował katedrą historii ustrojów społecznych UW i Instytutem Gospodarstwa Społecznego. Za swe osiągnięcia na polu nauki powołany został w skład Polskiej Akademii Umiejętności. Jednogłośnie wybrano go też na przewodniczącego nowo powstającego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. W latach 30. zajął wybitną pozycję jako socjolog i uczony. Jego dorobek jest ogromny, zarówno pod względem liczby dzieł, jak i tematyki. Wydał m.in. fundamentalną pracę *Społeczeństwo pierwotne, jego rozmiary i wzrost* (1937). Spisał także trzypięciotomowe wspomnienia, ogłoszone drukiem już pośmiertnie.

Źródło: http://bank.skin-flower.pl/?title=Ludwik_Krzywicki

Utworzenie i organizacja GUS

© 8 XI 1918 r. Pierwszym Dyrektorem GUS został mianowany prof. Józef Buzek – kierownik Katedry Nauki Administracji, Prawa Administracyjnego i Statystyki na Uniwersytecie Lwowskim.

Józef Buzek

Urodził się 16 listopada 1873 r. we wsi Końska pod Cieszynem . **Zmarł 22 września 1936 r.** w Cieszynie i pochowany został w dniu 25 września – zgodnie ze swoim życzeniem – w rodzinnej wsi Końska (po stronie czesko-słowackiej).

Józef Buzek położył wielkie **zasługi dla rozwoju polskiej statystyki.**

Urzędem kierował 12 lat (1918–1929), nie tylko zorganizował go od podstaw, ale przyczynił się do utrzymania wysokiego, europejskiego poziomu jego prac.

Efekty jego działalności dla polskiej statystyki państwowej i Głównego Urzędu Statystycznego zostały przez niego **utrwalone** w obszernym, bezcennym wydawnictwie **„Pierwsze dziesięciolecie Głównego Urzędu Statystycznego. Historia ogólna Głównego Urzędu Statystycznego od roku 1918 do roku 1928”**.

Utworzenie i organizacja GUS

Prof. Józef Buzek w początkowym okresie w GUS **zajął się doborem kadry fachowych pracowników naukowych**, wśród których znaleźli się wybitni statystycy, a następnym zadaniem, które realizował była **centralizacja badań i prac statystycznych oraz publikacji statystycznych**. W czasie jego kadencji:

- ⊙ ukazała się **ustawa o organizacji statystyki administracyjnej** oraz kilkanaście norm prawnych w postaci rozporządzeń Rady Ministrów, wprowadzających badania statystyczne;
- ⊙ przeprowadzono **Pierwszego Powszechny Spis Ludności w 1921 r.**;
- ⊙ rozwiniętych zostało **kilka serii wydawniczych** takich, jak: „Statystyka Polski”, „Skorowidz Miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej”(15 tomów, na podstawie wyników spisu), „Miesięcznik Statystyczny”, przekształcony następnie w „Wiadomości Statystyczne” i w „Kwartalnik Statystyczny”, „Miesięcznik Pracy” (później „Statystyka Pracy”), „Sprawozdania Miesięczne z Handlu Zagranicznego”;
- ⊙ ukazał się pierwszy **Rocznik Statystyczny** (w 1921 r.);
- ⊙ zainicjowane zostały prace nad **„Atlasem Statystycznym”** w 1927 r., który został wydany w 1930 r.;
- ⊙ wydano **„Rocznik Statystyki Miast Polski” w 1928 r.**;
- ⊙ powołano **Komitetu Redakcyjnego** dla właściwej organizacji prac wydawniczych.

Utworzenie i organizacja GUS

© 1918 r. została założona **Centralna Biblioteka Statystyczna** jako Biblioteka Głównego Urzędu Statystycznego.

Gdy w sierpniu 1915 roku rosyjskie władze zaborcze opuszczały Warszawę, ewakuując biuro Warszawskiego Komitetu Statystycznego do Petersburga, pozostawiły na szczęście zbiory materiałów bibliotecznych i archiwum w stanie nienaruszonym. One to właśnie stały się zalążkiem przyszłej Biblioteki GUS. Z ramienia Komitetu Obywatelskiego m. Warszawy księgozbiorem tym zaopiekował się wybitny polski uczyony, ekonomista i statystyk - prof. Ludwik Krzywicki, późniejszy współorganizator Głównego Urzędu Statystycznego i Instytutu Gospodarstwa Społecznego. Zbiór ocalony przez Ludwika Krzywickiego przed rozproszeniem i grabieżą liczył wówczas ok. 3000 woluminów. W 1919 roku pierwszy dyrektor GUS prof. Józef Buzek, znany ekonomista, statystyk i polityk galicyjski, doceniając wagę stworzenia właściwego zaplecza naukowego dla działań Urzędu, sprowadził ze Lwowa spuściznę po Lwowskim Wydziale Krajowym, prowadzącym badania naukowe w ramach Cesarstwa Austro-Węgier dla obszaru Galicji.

Utworzenie i organizacja GUS

R. 1919.

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

WARSZAWA. № 85. 15 listopada 1919.

Treść: 464. Ustawa z dn. 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej	855
Statut Głównego Urzędu Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej	856
465. Rozporządzenie Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o skróceniu terminu przechowywania ładunków węgla kamiennego i drzewa opałowego na stacjach Warszawskiego węzła	858
466. Rozporządzenie Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o zmianie postanowienia § 81 Regulaminu Ruchu na kolejach polskich b. zaboru austriackiego	859

464.

U S T A W A

z dnia 21 października 1919 r.

o organizacji statystyki administracyjnej.

Art. 1. Organem naczelnym państwowej statystyki administracyjnej jest Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej.

Organizację i stosunek Urzędu do władz państwowych określa podany w dodatku do niniejszej ustawy Statut Głównego Urzędu Statystycznego.

Art. 2. Rada Ministrów władna jest wydawać rozporządzenia potrzebne celem przeprowadzenia spisu ludności i wszelkich innych dochodzeń statystycznych oraz nakładać obowiązki zeznawania pewnych faktów, względnie zdawania z nich sprawozdań statystycznych.

Uprawnienia organów, przeprowadzających dochodzenie do kontrolowania prawdziwości złożonych zeznań lub sprawozdań, oznaczone będą w rozporządzeniu Rady Ministrów.

Celem pokrycia kosztów statystyki handlu zagranicznego może Rada Ministrów wprowadzić osobną opłatę statystyczną, pobieraną od towarów, przewożonych przez granicę Państwa. Inne opłaty statystyczne mogą być wprowadzone tylko na mocy osobnej ustawy.

Art. 3. Wszelkie władze, urzędy i zakłady publiczne oraz związki komunalne są zobowiązane współdziałać przy dochodzeniach statystycznych, zarządzonych na podstawie art. 2 niniejszej ustawy, w granicach i w sposób w rozporządzeniu Rady Ministrów określony.

© 21 X 1919 r. Sejm Ustawodawczy RP uchwalił *Ustawę o organizacji statystyki administracyjnej* (Dz. U. Rz. P. Nr 85, poz. 464), która nadała podstawy prawne Głównemu Urzędowi Statystycznemu jako naczelnemu organowi statystyki administracyjnej. Była fundamentalnym dokumentem regulującym rolę, zadania i miejsce GUS w administracji państwowej. Stanowiła, że GUS był organem podległym bezpośrednio Radzie Ministrów. Do zadań GUS należało zarówno prowadzenie i opracowywanie wyników bieżących badań statystycznych, jak i prowadzenie spisów powszechnych. Na GUS nałożono także obowiązek dostarczania wyników: opinii publicznej, władzom państwowym i samorządowym, instytucjom gospodarczym i naukowym oraz indywidualnym odbiorcom.

Utworzenie i organizacja GUS

- ◎ **10–11 VI 1920 r.** odbyła się pierwsza sesja Głównej Rady Statystycznej – organu doradczego GUS, w skład której wchodziłi przedstawiciele ministerstw, władz terenowych, organizacji społecznych, związkowych i naukowych. Przepisy prawne regulujące zadania i skład Rady zostały zawarte w ww. ustawie, zaś jej szczegółowy zakres zadań określał statut.
- ◎ **VI 1921 r.** ukazał się pierwszy, wydany przez GUS, "Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej" (T. I).
- ◎ **30 IX 1921 r.** Główny Urząd Statystyczny przeprowadził **Pierwszy Powszechny Spis Ludności** na podstawie Ustawy z dnia 21 X 1919 r. i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 VI 1921 r.

Utworzenie i organizacja GUS

R. 1921.

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

WARSZAWA.

№ 58.

7 lipca 1921.

Treść: 368. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1921 r. w sprawie przeprowadzenia powszechnego spisu ludności. 983

368.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 9 czerwca 1921 r.

w sprawie przeprowadzenia powszechnego spisu ludności.

Na zasadzie art. 2, 3, 5 i 6 ustawy z dnia 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej (Dz. Ust. Rz. P. № 85 poz. 464) i art. 1 ustawy z dnia 13 maja 1921 r. (Dz. Ust. Rz. P. № 43 poz. 262) zarządza się, co następuje:

§ 1. Pierwszy powszechny spis ludności na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzony będzie według stanu z dnia 30 września 1921 roku i dotyczyć będzie wszystkich osób przebywających w tym dniu w granicach Rzeczypospolitej Polskiej stale lub chwilowo.

Jednocześnie przeprowadzony będzie spis sierot.

W związku ze spisem ludności przeprowadzony będzie spis domów mieszkalnych (tak zamieszkałych, jak i niezamieszkałych), oraz innych budynków, o ile są zamieszkałe, mieszkań, gospodarstw rolnych, ogrodowych i leśnych i spis zwierząt domowych.

Spisy te będą przeprowadzone według formularzy i instrukcji wydanych przez Główny Urząd Statystyczny.

§ 2. Wszystkie podlegające spisowi osoby, a przede wszystkim głowy gospodarstw rodzinnych oraz osoby, najmuje na swoje imię lokal, obowiązane są udzielać władzom spisowym i ich organom zeznań w zakresie objętym wymienionymi w § 1 formularzami i okazywać na ich żądanie potrzebne do sprawdzenia tych zeznań dokumenty.

5461

STATYSTYKA POLSKI

WYDAWANA PRZEZ

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
TOM XXVI

PIERWSZY POWSZECHNY SPIS RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Z DNIA 30 WRZEŚNIA 1921 ROKU

MIESZKANIA, LUDNOŚĆ, STOSUNKI ZAWODOWE

WOJEWÓDZTWO KRAKOWSKIE

WARSZAWA 1926

NAKŁADEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

BIURO GŁÓWNE, KRAKÓW I SPRZEDAŻ W OL. URZĘDACH STATYSTYCZNYCH, AL. JERZYMOŃSKIE 31

Utworzenie i organizacja GUS

- ⊙ W dwudziestoleciu międzywojennym Główny Urząd Statystyczny nie organizował struktur terenowych. Chciał jednak wspierać rozwój statystyki samorządowej, próbując przenieść do Polski doświadczenia państw Europy Zachodniej. Przykładowo GUS współorganizował trzy zjazdy statystyków miejskich (w latach 1921, 1923 i 1929). Wydał też w latach 1928 i 1930 dwie edycje *Statystyki miast Polski*.
- ⊙ **Od 1921/22 roku** GUS wydawał też mapy administracyjne Rzeczypospolitej Polskiej.
- ⊙ **13 lutego 1922 r.** Rada Ministrów powzięła uchwałę o włączeniu GUS do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.
- ⊙ **1 VI 1923 r.** Sejm Ustawodawczy RP uchwalił ustawę nowelizującą Ustawę z 21 X 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej. **GUS został włączony do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.**

Utworzenie i organizacja GUS

- ◎ **1924–1928** GUS zrealizował dwa szczególnie ważne dla administracji państwa programy badawcze, w tym w 1924 r. jedyny w Europie bilans płatniczy państwa, a w latach 1927–1928 wdrożył program badań budżetów gospodarstw domowych, powiązany z badaniami ubóstwa, bezdomności, bezrobocia i warunków bytowych.
- ◎ **IV 1924 r.** utworzono Referat Maszyn przy Wydziale VIII Handlu Zagranicznego, zapoczątkowując opracowanie materiałów statystyki handlu zagranicznego przy pomocy maszyn rachunkowych.
- ◎ **1925 r.** powołano specjalny Referat Kartograficzny Głównego Urzędu Statystycznego.
- ◎ **1926 r.** powstało w GUS Biuro Informacyjno-Prasowe.
- ◎ **1926 r.** powołany został pierwszy Komitet Redakcyjny GUS.
- ◎ **16 I 1926 r.** utworzono Oddział Drukarski, pierwszą komórkę organizacyjną poligrafii GUS.
- ◎ **1927 r.** GUS rozpoczął opracowywanie Atlasu Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, który opublikowano w 1930 r.
- ◎ **21–28 VIII 1929 r.** w Warszawie odbyła się XVIII Sesja Międzynarodowego Instytutu Statystycznego.

GUS w latach 1929–1939

Edward Szturm de Sztrem przejął kierowanie GUS bardzo sprawnie, bez zwalniania tempa prac i ograniczania zadań, a w czasie swojej kadencji:

- ⊙ wprowadził do statystyki **metodologie wszystkich podległych dziedzin** statystyki społecznej i gospodarczej (m.in. Handlu, cen, pracy, przemysłu);
- ⊙ przeprowadził trudny **spis powszechny ludności z 1931 r.** w atmosferze konfliktów społecznych i politycznych w kraju;
- ⊙ rozwinął i umocnił **aparat badań statystycznych** (tzn. zespół pracowników);
- ⊙ wdrożył rozbudowany **system publikacji statystycznych**;
- ⊙ wprowadził **statystykę rozwoju gospodarczego i technicznego kraju** (np. COP);
- ⊙ wzbogacił organizację, **sprzęt i technikę użytkową** w statystyce.

GUS w latach 1929–1939

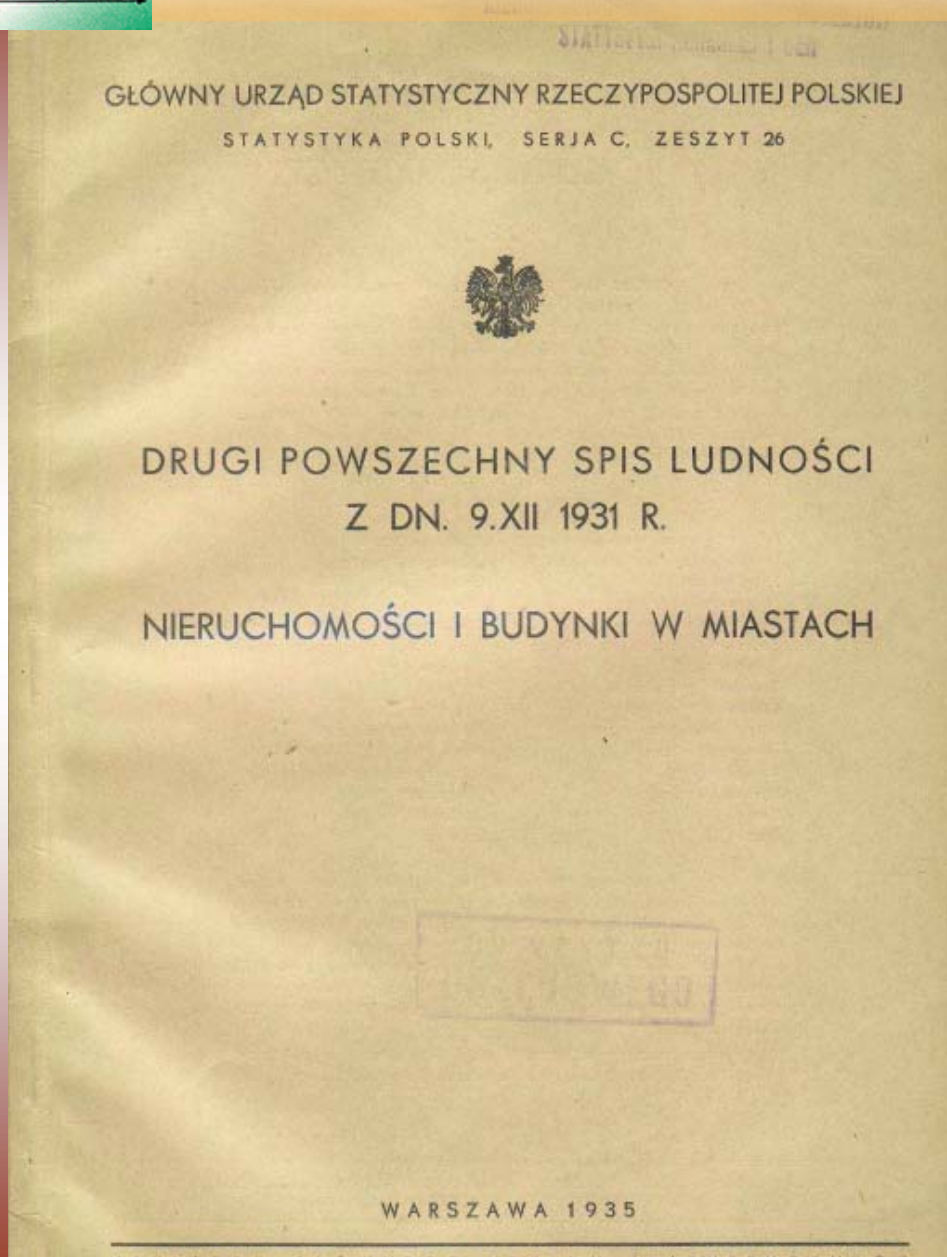
☉ 24 X 1929 r. Dyrektorem GUS został mianowany prof. dr Edward Szturm de Sztrem.

Edward Szturm de Sztrem

Edward Szturm de Sztrem, syn Jana, urodził się 11 lipca 1885 roku w Petersburgu, w polskiej rodzinie inteligenckiej. Zmarł w Warszawie 9 września 1962 roku. W roku 1929 za zasługi dla statystyki został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski; po wojnie odznaczony między innymi Złotym Krzyżem Zasługi. W roku 1927 E. Szturm de Sztrem został członkiem Komitetu Redakcyjnego GUS, a od 1929 był jego przewodniczącym. Kiedy w październiku 1928 roku Józef Buzek zmuszony został, ze względu na stan zdrowia, zrezygnował ze stanowiska dyrektora GUS, stanowisko to zostało powierzone E. Szturm de Sztremowi. W swej pracy E. Szturm de Sztrem duży nacisk położył na rozwój statystyki rolnictwa.

GUS w latach 1929–1939

⊙ **1930–1939** każdego roku na mocy decyzji Rady Ministrów, GUS wdrażał kompleksowe badania gospodarcze i społeczne.

⊙ **9 XII 1931 r.** GUS przeprowadził **Drugi Powszechny Spis Ludności.**

⊙ **IX 1939 r.** GUS przerwał swą działalność po wybuchu II wojny światowej.

II wojna światowa

LUDNOŚĆ I LOKALE ZAMIESZKANE m. WARSZAWY
W DN. 28.XI.1939 r.

LUDNOŚĆ I LOKALE ZAMIESZKANE M.ST. WARSZAWY w dniu 28 XI 1939 r.

SPIS RZECZY

str.

Wartość materiałów rejestracji z dn.28.XI.1939 r.		1
Tabl. 1 Ludność w dn.28.XI.1939r.i w dn.1.I.1938r.	/Komisariaty/	3
Tabl. 2 Ogólna liczba nieruchomości, lokali i izb w 1939 r. i przyrost ich w stosunku do 1931 r.	/Komisariaty/	5
Tabl. 3 Lokale według liczby izb i ludność w nich		
a/w r.1939 - liczby bezwzględne	/Komisariaty/	7
b/w latach 1939 i 1931 - odsetki	/Komisariaty/	10
Tabl. 4 Przyrost lokali różnej wielkości i ludności w nich w stosunku do 1931r.	/Komisariaty/	14
Tabl. 5 Lokale według stopnia zagęszczenia ludności		
a/w 1939 r. - liczby bezwzględne	/Obwody statystyczne/	17
b/w 1939 r. - odsetki	/Komisariaty/	25
c/w latach 1939 i 1931 - odsetki	/Dzielnice/	28
Tabl. 6 Przeciętna liczba osób na izbę w latach 1939 i 1931	/Komisariaty/	29

Opracowano w Dziale Mieszkaniowym
Sekcji Odbudowy Stołecznego Komitetu
Samopomocy Społecznej na podstawie
materiałów rejestracji i ludności dla
celów aprowizacyjnych przeprowadzonej
przez Miejski Zakład Aproprowizacyjny.

Warszawa 1940

Warszawa
1940

BIBLIOTEKA
Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego
w m. st. Warszawie
94

II wojna światowa

- ◎ **I 1940 r.** Biblioteka GUS została przeniesiona przez niemieckie władze okupacyjne do Krakowa, do nowo utworzonego tam – Statistisches Amt, mieszczącego się w gmachu Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Część personelu GUS przeniosła się do Krakowa wraz z Biblioteką.
- ◎ **1 XII 1941 r.** Ministerstwo Informacji i Dokumentacji Rządu RP wydało w Londynie „*Concise Statistical Year-Book of Poland, September 1939–June 1941*”.

II wojna światowa

Autorzy *Małego Rocznika Statystycznego Polski 1939—1941* mieli na uwadze dwa cele:

1. Przedstawienie danych statystycznych dotyczących Polski w momencie wybuchu II wojny światowej.
2. Przedstawienie wiernego obrazu Polski w podziale na 2 strefy okupacyjne: niemiecką i radziecką w okresie od września 1939 r. do czerwca 1941 r. Dane te pomogą w uświadomieniu Czytelnikowi wielkości zasobów, zarówno ludzkich jak i materialnych, jakie miało do swojej dyspozycji każde z okupujących Polskę państw. Pomogą one również w ukształtowaniu właściwego obrazu zasobów eksploatowanych i grabionych przez Niemców, sprawujących obecnie kontrolę nad całym terytorium Polski.

Tablice ostatniego, 10 wydania *Małego Rocznika Statystycznego* opublikowanego przez Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej w czerwcu 1939 r. dotyczące całego kraju, są w niektórych wypadkach uzupełnione poprzez dodanie danych statystycznych dotyczących Polski w podziale na niemiecką i radziecką strefę okupacyjną.

MAŁY ROCZNIK STATYSTYCZNY POLSKI

wrzesień 1939 — czerwiec 1941

Dr Ewa Estreicher-Grodzicka
Dr Ludwik Grodzicki

II wojna światowa

Statystyka polska podjęła działalność zorganizowaną jeszcze w trakcie działań wojennych na ziemiach polskich.

Pierwsze formy zorganizowanej działalności odnajdujemy na terenie Warszawy.

Władze państwowe reaktywowały statystykę oficjalną w marcu 1945 r.

GUS tuż po II wojnie światowej

Stefan Szulc będąc jednym z głównych współtwórców systemu statystyki w Polsce w czasie swojej kadencji Prezesa GUS:

- ⊙ podniósł statystykę z popiołów wojennych;
- ⊙ zorganizował Urząd, kładąc szczególny nacisk na przygotowanie odpowiedniej kadry pracowniczej;
- ⊙ zatrudnił w statystyce ogromną część przedwojennej wysokokwalifikowanej kadry statystycznej (np. Zaręba, Zasępa, Padowicz, Romaniuk, Szturm de Sztrem, Czarnowska, Róg, Wojtyniak);
- ⊙ uruchomił system badań w warunkach powojennych trudności i ograniczeń;
- ⊙ nie dopuścił do podporządkowania statystyki koniunkturze politycznej ideologii;
- ⊙ zorganizował i przeprowadził sumaryczny spis ludności w 1946 r.;
- ⊙ GUS wydał wówczas m.in.. Rocznik Statystyczny 1947, 1948, 1949; Statystykę Oświaty, Kultury.

GUS tuż po II wojnie światowej

☉ **12 III 1945 r.** Rada Ministrów uchwaliła reaktywowanie działalności GUS przy Prezydium Rady Ministrów i **powołała prof. dra Stefana Szulca na dyrektora.**

Stefan Szulc

Stefan Aleksander Szulc urodził się 19 grudnia 1881 roku w małym miasteczku Prażuchy na ziemi kaliskiej. Zmarł 12 października 1956 roku w Warszawie. S. Szulc był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (przed wojną) i Orderem Odrodzenia Polski IV kl. (po wojnie). W marcu 1945 roku został mianowany Prezesem GUS i piastował to stanowisko do czasu przejścia na emeryturę w sierpniu 1949 roku. Po przejściu na emeryturę pracował w GUS jako rzeczoznawca. Był **jednym z głównych współtwórców systemu statystyki w Polsce** — wnosząc wkład do dorobku tematycznego, organizacyjnego i publikacyjnego polskiej statystyki. W ciągu pięćdziesięciu lat twórczej pracy **opublikował 74 prace autorskie**, jeden przekład oraz kilkadziesiąt publikacji statystycznych GUS, których był głównym redaktorem.

GUS tuż po II wojnie światowej

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
STATYSTYKA POLSKI, SERIA D, ZESZYT 1

POWSZECHNY SUMARYCZNY SPIS LUDNOŚCI

Z DN. 14.II 1946 R.

WARSZAWA 1947

NAKŁADEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

⊙ **15–30 VII 1945 r.** GUS przeprowadził spis zakładów przemysłowych (czynnych i nieczynnych) oraz zakładów rzemieślniczych zatrudniających ponad 5 pracowników.

⊙ **VII 1945 r.** Główny Urząd Statystyczny przeprowadził na terenie ziem dawnych Polski (bez obszarów północnych i zachodnich) spis rolny. Od 1946 r. spisy rolne prowadzane były na terenie całego kraju.

⊙ **14 II 1946 r.** Główny Urząd Statystyczny przeprowadził **Powszechny Sumaryczny Spis Ludności.**

GUS tuż po II wojnie światowej

Wojna 1939–1945 spowodowała bardzo dramatyczne zmiany ludnościowe. Na zmiany te złożyły się straty wojenne oraz masowe przemieszczenia ludności. W związku z tym odrzucono koncepcję normalnego imiennego spisu do czasu stabilizacji warunków życia i zakończenia ruchów wędrownych ludności: repatriacji, ewakuacji mniejszości oraz ruchów wewnętrznych z akcją osadniczo-przesiedleńczą. To zdecydowało o charakterze i zakresie spisu. Dla zaspokojenia najważniejszych bieżących potrzeb postanowiono przeprowadzić **Powszechny Sumaryczny Spis Ludności**. Ustalenie składu ludności ograniczono do najniezbędniejszego minimum. Uwzględniono podział według płci i podstawowych grup wieku (poniżej 18 lat; 18-59; 60 lat i więcej) oraz podział według narodowości z wyszczególnieniem Polaków, osób, co do których toczy się postępowanie rehabilitacyjne, Niemców i w łącznej sumie pozostałych mniejszości. Ponadto dla miast przewidziano informacje o liczbie mieszkań i izb. Osoby, nie posiadające w ogóle określonego miejsca zamieszkania spisywano tam, gdzie znalazły się w momencie spisu. Priorytetowym zadaniem spisu powszechnego było ujęcie w spisie całej ludności.

GUS tuż po II wojnie światowej

⊙ 31 VII 1946 r. Dekret Rady Ministrów o organizacji statystyki państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym, na mocy którego GUS został uznany organem naczelnym statystyki państwowej.

⊙ XI 1947 r. ukazał się pierwszy po wojnie „*Rocznik Statystyczny 1947*”.

Dziennik Ustaw Nr 41

— 452 —

Poz. 238 i 239

239

DEKRET

z dnia 31 lipca 1946 r.

o organizacji statystyki państwowej i o Głównym Urzędzie Statystycznym.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. 1. Główny Urząd Statystyczny jest organem naczelnym statystyki państwowej.

2. Główny Urząd Statystyczny podlega Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 2. Do zakresu działania Głównego Urzędu Statystycznego należy:

1) prowadzenie wszelkich badań statystycznych według programu zatwierdzonego przez

Radę Ministrów po wysłuchaniu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, powziętej w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami;

2) prowadzenie statystyki dla potrzeb planów gospodarczych w porozumieniu z Centralnym Urzędem Planowania;

3) koordynacja i nadzór fachowy nad badaniami statystycznymi i sprawozdawczością statystyczną prowadzoną przez poszczególne władze, urzędy, instytucje państwowe i instytucje prawa publicznego; szczególne przepisy w tym zakresie wyda Rada Ministrów;

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ROCZNIK STATYSTYCZNY 1947

Ministerstwo Oświaty piśmem Nr VI Oc. — 3118 47 z dn. 9 listopada 1947 r. zatwierdziło wydawnictwo jako książkę należąca do bibliotek nauczycielskich oraz jako książkę pomocniczą dla uczniów szkół ogólnokształcących, zawodowych i szkółców kształcenia nauczycieli.

ROK XI WARSZAWA 1947
NAKŁADEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

GUS w latach 1949–1965

Zygmunt Padowicz posiadając ogromne doświadczenie zawodowe objął stanowisko Prezesa i w czasie swojej kadencji:

- ⊙ mimo uwarunkowań politycznych i personalnych zależności potrafił utrzymać GUS, jako samodzielną i niezależną instytucję państwową;
- ⊙ stworzył warunki do rozwoju różnych tendencji i kierunków pozytywnych niezależnie od ograniczeń zewnętrznych;
- ⊙ po bardzo krótkim okresie ograniczeń 1949–1955 uruchomił proces postępującego rozwoju statystyki (rachunki narodowe, budżety gospodarstw domowych, statystyka terenowa, statystyka branżowa);
- ⊙ uruchomił powolny, ale stały rozwój technik obliczeniowych;
- ⊙ nie dopuścił do podporządkowania statystyki koniunkturze politycznej ideologii;
- ⊙ w sumie stworzył podstawy do eksplozji reformatorskich działań prof. Kawalca;
- ⊙ zorganizował spisy powszechne z 1950 r. i 1960 r.

GUS w latach 1949–1965

- ◎ 22 VIII 1949 r. Prezesem GUS został Zygmunt Padowicz.

Urodził się 12 sierpnia 1901 roku w Warszawie. Zmarł 15 listopada 1970 roku w Warszawie. Został pochowany na Powązkach. Całe swoje życie zawodowe poświęcił Z. Padowicz służbie dla statystyki. Z dniem 1 sierpnia 1922 r., w wieku 21 lat rozpoczął pracę w Głównym Urzędzie Statystycznym i z przerwą wymuszoną okresem wojny i okupacji, w czasie której Urząd nie funkcjonował, pracował do 22 marca 1965 roku, przechodząc na emeryturę po przepracowaniu w służbach statystycznych, nie licząc przerwy na czas wojny – 40 lat. Przeszedł w tym czasie wszystkie szczeble kariery zawodowej, od specjalności rachmistrza, aż do najwyższego stanowiska w służbach statystyki – do Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Zygmunt Padowicz

GUS w latach 1949–1965

- ⊙ **3 XII 1950 r.** GUS przeprowadził **Narodowy Spis Powszechny Ludności**.
- ⊙ **28 III 1952 r.** Sejm uchwalił ustawę o zmianie zakresu działania władz naczelných w dziedzinie statystyki państwowej.
- ⊙ **1956 r.** po pięcioletniej przerwie ukazał się „Rocznik Statystyczny 1955” zawierający dane za lata 1953, 1954 i częściowo za 1955 r., które były gromadzone systematycznie, starannie oraz były segregowane i opracowywane. Badania objęły całą gospodarkę narodową.
- ⊙ **VII–VIII 1956 r.** ukazał się pierwszy, po kilkuletniej przerwie, numer „Wiadomości Statystycznych”.
- ⊙ **1958 r.** GUS opublikował pierwszy po II wojnie światowej „Mały Rocznik Statystyczny”.
- ⊙ **1958 r.** GUS przeprowadził spis kadrowy dotyczący stanu i rozmieszczenia kadr wykwalifikowanych; kolejne spisy kadrowe były przeprowadzane co kilka lat, ostatni – w 1984 r.
- ⊙ **1960 r.** GUS przeprowadził powszechną inwentaryzację środków trwałych wraz z ich wyceną.
- ⊙ **6 XII 1960 r.** GUS przeprowadził **Spis Powszechny Ludności**.
- ⊙ **15 II 1962 r.** Sejm PRL uchwalił ustawę o organizacji statystyki państwowej, w której stwierdzono, że organami statystyki państwowej są: GUS i urzędy statystyczne (wojewódzkie, miejskie i powiatowe).

GUS w latach 1949–1965

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

NARODOWY SPIS POWSZECHNY

Z DNIA 3 GRUDNIA 1950r.

STRUKTURA ZAWODOWA I DEMOGRAFICZNA LUDNOŚCI
INDYWIDUALNE GOSPODARSTWA ROLNE

P O L S K A

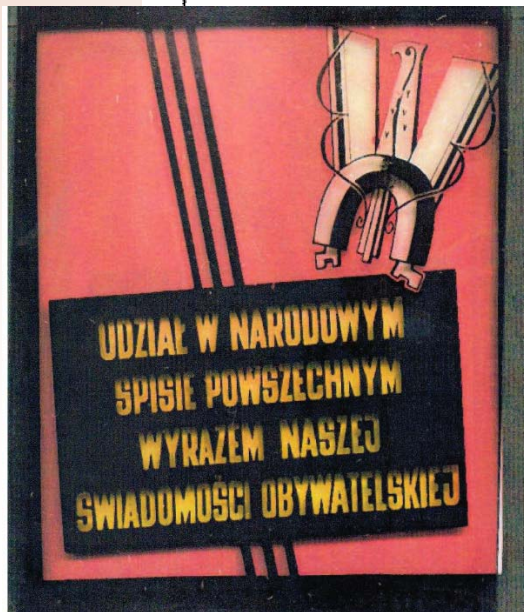
WARSZAWA 1954

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

ROCZNIK
STATYSTYCZNY
1955

Do
Egz.

WARSZAWA ROK XV
NAKLĄDEM GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

GUS w latach 1965–1972

Wincenty Kawalec był ojcem rewolucji w statystyce państwowej i w czasie swojej kadencji:

- ⊙ przebudował statystykę organizacyjnie, koncepcyjnie, metodologicznie i badawczo (gruntowna reorganizacja statystyki i przebudowa gmachu);
- ⊙ wprowadził statystykę polską na arenę międzynarodową;
- ⊙ stworzył nowoczesne podstawy techniczne działalności statystyki (sprzęt biurowy, obliczeniowy, reprografia, łączność, publikacje i informacje), a w tym wprowadził pierwszą maszynę, tzw. duży komputer ICL 1905;
- ⊙ rozbudował badanie terytorialne ze szczególnym uwzględnieniem terytorialnego rozwoju gospodarki;
- ⊙ przekształcił strukturę zatrudnienia (zatrudnił socjologów, matematyków, ekonomistów, demografów – szczególnie w okresie po 1968 r.);
- ⊙ był organizatorem największego spisu ludności w historii polskiej statystyki (w 1970 r.);

GUS w latach 1965–1972

- ◎ 22 III 1965 r. na stanowisko prezesa GUS został powołany dr Wincenty Kawalec.

Urodził się 31 marca 1914 roku we wsi Męczennice koło Sandomierza. Zmarł 25 stycznia 1991 roku. Jednym z podstawowych tematów zainteresowań naukowych W. Kawalca była analiza regionalnego rozwoju kraju. 22 marca 1965 roku został powołany przez Prezesa Rady Ministrów na stanowisko Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Funkcję tę pełnił przez siedem lat – do 29 marca 1972 roku, tj. do dnia powołania go na stanowisko Ministra Pracy i Polityki Socjalnej. Na tym stanowisku pracował do 21 listopada 1974, czyli do dnia przejścia na emeryturę. Mimo licznych trudności wysiłkiem prof. Wincentego Kawalca pracownicy służb statystycznych zawdzięczają poprawę sytuacji materialnej oraz zaplecza socjalnego.

Wincenty Kawalec

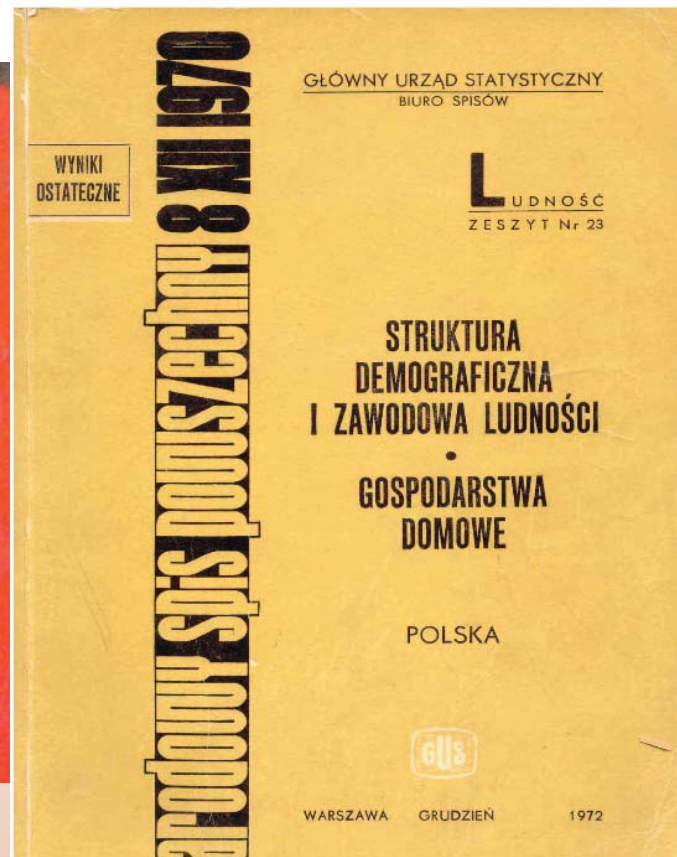
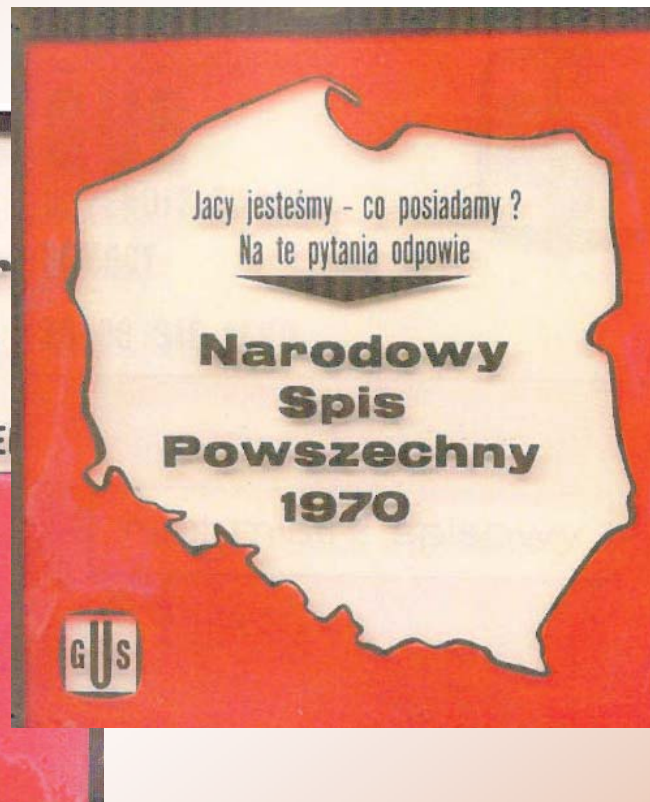

GUS w latach 1965–1972

- ◎ **1965 r.** GUS przeprowadził spis zakładów przemysłowych.
- ◎ **1965 r.** powołany został Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS; przekształcony w 1984 r. w Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN (Krzeczkowska, Zienkowski, Szybisz).
- ◎ **1966 r.** została powołana **Naukowa Rada Statystyczna** jako organ doradczy i opiniodawczy przy prezesie GUS (wybitni naukowcy z całego kraju).
- ◎ **1966 r.** GUS przeprowadził sumaryczny spis zasobów mieszkaniowych.
- ◎ **24 V 1967 r.** przy GUS został utworzony Zarząd Mechanizacji i Automatyzacji Opracowań Statystycznych, tzw. ZMiAOS.
- ◎ **1968 r.** decyzją Prezesa GUS Biblioteka Urzędu przekształcona została w **Centralną Bibliotekę Statystyczną**.
- ◎ **1969 r.** powołany został Departament Informacji i Analiz Statystycznych GUS, którego zadaniem było przygotowywanie przeznaczonych pod obrady Rady Ministrów informacji zbiorczych o realizacji ważniejszych zadań gospodarczych.
- ◎ **1971–1972** na początku lat 70-tych wydano dwie szczególne ważne prace z serii „Statystyki Regionalnej”: Przestrzenne zróżnicowanie kraju (1971) i Statystyka układów regionalnych (1972).

GUS w latach 1965–1972

◎ **8 XII 1970 r.** GUS przeprowadził Narodowy Spis Powszechny Ludności. Był to największy klasyczny spis w historii polskiej statystyki. Opublikowano łącznie ok. 10 mln stron analiz, tablic i opracowań. Przygotowano także zeszyty dla wszystkich miejscowości, gmin, powiatów i województw, a także opracowano zestaw informacji o infrastrukturze wszystkich struktur podziału administracyjnego. Na podstawie tego spisu przeprowadzono badanie reprezentacyjne na bardzo dużej próbie dotyczące ruchliwości społecznej.

GUS w latach 1972–1980

Stanisław Kuziński duży nacisk kładł na rozwój statystyki i w czasie swojej kadencji:

- ⊙ pomimo ograniczeń systemowych sprzyjał rozwojowi statystyki, szczególnie w zakresie współpracy międzynarodowej, handlu zagranicznego oraz systemów klasyfikacji;
- ⊙ szczególnie ważna była współpraca z Komisją Statystyczną RWPG oraz agendami ONZ;
- ⊙ „sprowadził” do Polski 35. Kongres MIS w 1975 r. i doprowadził do opublikowania bardzo dużej liczby materiałów z Kongresu;
- ⊙ pod koniec kadencji zorganizował badanie warunków życia ludności na dużą skalę;
- ⊙ mimo dystansowania się od pracy w statystyce stał się dla GUS i statystyki ważnym czynnikiem osłaniającym i wspierającym niezależną działalność.

GUS w latach 1972–1980

© 18 IV 1972 r. Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego został mianowany prof. dr Stanisław Kuziński.

Stanisław Kuziński

Urodził się w Warszawie w roku 1923. Zmarł 12 X 2012 r. Stanisław Kuziński, profesora nauk ekonomicznych, był Prezesem GUS w latach 1972–1980. Był członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii Nauk. Swoją wiedzą i działaniami wniósł istotny wkład w rozwój polskiej statystyki publicznej. Przyczynił się do powstania koncepcji Systemu Państwowej Informacji Statystycznej, a także wprowadzenia działającego i obowiązującego do dziś systemu REGON. Wprowadził w GUS, na podstawie metodologii zalecanej przez ONZ, system rachunków narodowych. Został odznaczony m.in. Krzyżem Grunwaldzkim, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Źródło: http://www.1944.pl/historia/powstancze-biogramy/Stanislaw_Kuzinski

GUS w latach 1972–1980

- ◎ **1972 r.** powstał resortowy ośrodek szkoleniowy w Jachrance k. Warszawy.
- ◎ **1974 r.** GUS przeprowadził Spis Ludności i Mieszkań metodą reprezentacyjną.
- ◎ **1 VI 1975 r.** w wyniku podziału administracyjnego Polski na 49 województw utworzono 49 wojewódzkich urzędów statystycznych.
- ◎ **1–9 IX 1975 r.** w Warszawie po raz drugi odbyły się obrady XL Sesji Plenarnej Międzynarodowego Instytutu Statystycznego.
- ◎ **7 XII 1978 r.** GUS przeprowadził **Narodowy Spis Powszechny**.
- ◎ **1980–1981** wydarzenia stanu wojennego (działalność bieżąca GUS, Komisja Zakładowa Solidarności, problemy i konflikty ze statystyką bieżącą).

GUS w latach 1972–1980

NARODOWY
SPIS
POWSZECHNY **7 XII 1978**

Obywatelu!

Za kilka dni zostanie przeprowadzony w całym kraju Narodowy Spis Powszechny. Będzie to szósty spis powszechny w Polsce Niepodległej, a czwarty w Polsce Ludowej.

Spisy powszechne w Polsce, podobnie jak i na całym świecie, przeprowadzane co 10 lat dostarczają informacji nie tylko o liczbie ludności i jej płci, wieku, wykształceniu itd. dla poszczególnych miast, osiedli i gmin, ale również i o tym w jakich warunkach ta ludność zamieszkuje, z jakich źródeł utrzymują się poszczególne rodziny, czy młodzi ludzie usamodzielniają się wcześniej, czy później, jak mieszkają, w jakich warunkach żyją ludzie starsi — emeryci, renciści i inne grupy ludności.

Informacje uzyskane ze spisu służą do rozwiązywania licznych problemów społecznych i potrzeb życiowych społeczeństwa.

Rada Ministrów postanowiła, że spis odbywać się będzie w dniach od 7 do 13 grudnia 1978 r. i dotyczyć będzie ludności zamieszkałej stale i przebywającej czasowo według stanu o północy z dnia 6 na dzień 7 grudnia 1978 r.

Spis przeprowadzą rachmistrze spisowi. Rachmistrzów i osoby uczestniczące w pracach spisowych obowiązuje przestrzeganie tajemnicy statystycznej. Nie wolno ujawniać żadnych informacji zebranych od osób objętych spisem powszechnym. Każde naruszenie tajemnicy statystycznej jest karalne.

Rachmistrz spisowy będzie zadawał pytania dotyczące m.in. okresu i przyczyny nieobecności lub czasowego przebywania, płci, roku urodzenia, stanu cywilnego, poziomu i kierunku wykształcenia, faktu pobierania nauki, głównego źródła utrzymania. Osoby pracujące spyta o dokładny adres miejsca pracy, nazwę zakładu pracy, charakter pracy (pracownik, agent, chałupnik, praca na rachunek własny...) i nazwę stanowiska wynikającą z umowy o pracę bądź rodzaj wykonywanych czynności. Osoby nie pracujące, urodzone w latach 1914—1960 spyta o przyczyny nie pozwalające na podjęcie pracy zawodowej. Użytkowników gospodarstwa rolnego rachmistrz będzie pytał o powierzchnię ogólną gospodarstwa rolnego, kto z członków rodziny pracuje w tym gospodarstwie przez cały rok, a kto okresowo (ile miesięcy w roku), a także od kiedy (od którego roku) pracuje poza gospodarstwem.

Rachmistrz zada również pytanie czy w rodzinie jest osoba, która z powodu kalectwa lub przewlekłej choroby ma całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność wykonywania czynności podstawowych dla danego wieku, takich jak praca zawodowa, prowadzenie gospodarstwa domowego, nauka w szkole, dla osób starszych — zdolność do samoobsługi, a dla dzieci — zabawa. Chodzi przy tym o stany długotrwałe trwające co najmniej od 6 miesięcy. Niezależnie od tego rachmistrz

**STATYSTYKA
POLSKI**

GŁÓWNY URZĄD
STATYSTYCZNY

WARSZAWA 1980

*Dr. Edward Heller
dr. Anna Chojas*

**NARODOWY SPIS POWSZECHNY
z dnia 7 XII 1978 r.**

**LUDNOŚĆ,
GOSPODARSTWA DOMOWE
I WARUNKI MIESZKANIOWE**

GUS w latach 1972–1980

1975–1998
49 województw

GUS w latach 1980–1988

Wiesław Sadowski to mąż opatrnościowy w stanie wojennym i przedwiośnia transformacji, który w czasie swojej kadencji:

- ⊙ w latach 1980–1982 ocalił GUS przed odwetem politycznego WRON (chronił ludzi, odbudował program, amortyzował sytuację presji politycznej na Urząd);
- ⊙ po 1983 r. stał się „akuszerem” ogromnej liczby badań społecznych i gospodarczych, które spowodowały, że statystyka polska weszła w lata 90. z bardzo bogatym wachlarzem badań, wyników i doświadczeń.
- ⊙ w istocie przygotował statystykę do transformacji w stopniu niezwykłym;
- ⊙ realizował ważne badania do których należały: Zintegrowany System Gospodarstw Domowych pod kierunkiem prof. J. Kordosa, Budżety Gospodarstw Domowych, budżety czasu, badania cen;
- ⊙ wniósł ogromny wkład w podstawy naukowe działalności statystyki państwowej.

GUS w latach 1980–1988

© 24 VIII 1980 r. Prezesem GUS został mianowany prof. dr Wiesław Sadowski.

Wiesław Sadowski

Urodził się 21 grudnia 1921 r. w Warszawie, zmarł 7 sierpnia 2010 r. W latach 1980–1989 pełnił funkcję Prezesa GUS. Za działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną siedmiokrotnie otrzymał nagrodę pierwszego stopnia Ministra Edukacji Narodowej. Uhonorowany licznymi odznaczeniami państwowymi, m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Lwa Fińskiego. W 1997 r. otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego. Opublikował blisko 100 monografii, artykułów naukowych oraz podręczników akademickich. Pozostał aktywny także po przejściu na emeryturę w 1992 r. Pracował naukowo i prezentował nowe wyniki, dotyczące: ekonometrycznego problemu data mining, ekonomicznych aspektów dynamicznego wyboru konsumenta, modelowania zapasów.

GUS w latach 1980–1988

- ◎ **26 II 1982 r.** Sejm uchwalił ustawę o statystyce państwowej.
- ◎ **1982 r.** Prezes Rady Ministrów powołał Radę do spraw Systemów Informacji Społeczno-Gospodarczej jako organ opiniodawczy i wnioskodawczy w sprawach programów badań statystycznych oraz doskonalenia statystyki i systemów informacji społeczno-gospodarczej, systemów klasyfikacji i kodów, nomenklatury i definicji oraz ujednoczenia dokumentów i systemów ewidencji.
- ◎ **1983–1992** realizacja programu badań **Zintegrowanego Systemu Badań Gospodarstw Domowych** (44 badania, 120 publikacji, ok. 400 artykułów).
- ◎ **1984 r.** GUS przeprowadził **Spis Ludności i Mieszkań** metodą reprezentacyjną.
- ◎ **XII 1988 r.** GUS przeprowadził **Narodowy Spis Powszechny**.

GUS w latach 1980–1988

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

Materiały
i opracowania
statystyczne NSP '88

NARODOWY SPIS Powszechny

METODOLOGIA I ORGANIZACJA NSP 1988

WARSZAWA 1994

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

Materiały
i opracowania
statystyczne

NARODOWY SPIS Powszechny

z dnia 6 XII 1988 r.

CHARAKTERYSTYKA ZMIAN DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNYCH LUDNOŚCI I WARUNKÓW MIESZKANIOWYCH W LATACH 1979—1988

Województwo sieradzkie

WARSZAWA 1990

GUS w latach 1989–1990

Franciszek Kubiczek był prezesem przełomu, fanatykiem statystyki, inicjatorem kontaktów ze statystykami zachodnimi, a w tym francuskimi, amerykańskimi i kanadyjskimi, który w czasie swojej kadencji:

- ⊙ zainicjował dekalog zasad statystyki oficjalnej;
- ⊙ był twórcą rewelacyjnego pomysłu zniesienia wszystkich ograniczeń w dostępie do informacji przetworzonej (zniesiono materiały z zapisem tajne, poufne, do użytku służbowego, do użytku adresata itp.);
- ⊙ przygotował współpracę z Bankiem Światowym;
- ⊙ rozpoczął przywracanie informacji statystycznej opinii publicznej;
- ⊙ był inicjatorem i organizatorem współpracy zagranicznej GUS, a w tym kontaktów ze statystyką amerykańską. Bardzo ważna dla dalszej współpracy była wizyta delegacji GUS z udziałem prof. F. Kubiczka w USA.
- ⊙ był inicjatorem wprowadzenia do rachunków narodowych systemu SNA. Prace te znacznie przyspieszyły wprowadzenie podstawowych klasyfikacji i definicji statystyki gospodarczej, a w tym klasyfikacji gospodarki narodowej, handlu zagranicznego, Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych.

GUS w latach 1989–1990

© 5 I 1989 r. Prezesem GUS został mianowany dr Franciszek Kubiczek. Pełnił tę funkcję w latach 1989–1990. Aktualnie prof. dr Franciszek Kubiczek jest Przewodniczącym Rady Statystyki.

Franciszek Kubiczek przykładął dużą wagę do kompetencji i kwalifikacji kadr statystycznych.

Był inicjatorem i twórcą koncepcji serii opracowań pt. *Historia Polski w liczbach*. Od 22 lat uczestniczył w tych pracach do chwili obecnej. Jest to unikalny program publikacyjno-historyczny w skali światowej.

Franciszek Kubiczek

GUS w latach 1989–1990

- ◎ **24 V 1989 r.** Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o statystyce państwowej.
- ◎ **VIII 1990 r.** ukazał się I tom „Historii Polski w liczbach” pt. „Terytorium, Ludność”, który zainicjował wielotomową serię opracowań GUS poświęconych historii państwa polskiego w ujęciu statystycznym.
- ◎ **X 1990 r.** GUS podpisał Wspólną Deklarację o współpracy statystycznej między GUS Rzeczypospolitej Polskiej a EUROSTAT-em – Urzędem Statystycznym Wspólnoty Europejskiej.
- ◎ **1990 r.** negocjacje z Bankiem Światowym.

GUS w 1991 roku

© 15 I 1991 r. Prezesem GUS zostaje mianowany dr Bohdan Wyżnikiewicz.

Był Prezesem 13. miesięcznej kadencji. Wszystkie prace, które podjął zostały przerwane w stadium początkowym. Ta kadencja nie wyróżniła się spektakularnymi zadaniami i działaniami mającymi wyjątkowo znaczący wpływ na funkcjonowanie statystyki państwowej. Jednym z ważniejszych wydarzeń było podpisanie w dniu 21 VI 1991 r. porozumienie o „Organizacji Współpracy Statystycznej Krajów Środkowoeuropejskich” CESTAT przez przedstawicieli urzędów statystycznych Polski, Czechosłowacji i Węgier.

Bohdan Wyżnikiewicz

Źródło: <http://pieniadze.gazeta.pl/Gospodarka/51,122003,1474957.html?i=2>

Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Statystycznego <http://www.stat.gov.pl/pts>

GUS w latach 1992–1995

Józef Oleński był Prezesem 2 kadencji w latach 1992–1995 oraz w latach 2006–2011, w czasie swoich kadencji:

- ⊙ prowadził działalność o największym wpływie dla przyszłości statystyki w ostatniej dekadzie XX i pierwszej XXI wieku;
- ⊙ korzystał z dorobku wszystkich prezesów, a w tym przede wszystkim Kawalca i Sadowskiego;
- ⊙ uczynił statystykę polską statystyką prawdziwie międzynarodową;
- ⊙ w latach 1992–1994 był Przewodniczącym Komisji Statystycznej ONZ;
- ⊙ zarówno w pierwszym, jak i w drugim okresie swojej działalności nadał polskiej statystyce ogromną rangę, prestiż i godność instytucjonalną;
- ⊙ rozwinął na szeroką skalę współpracę ze statystyką francuską, amerykańską, kanadyjską i australijską;
- ⊙ doprowadził do ogromnego rozwoju systemu informacji publicznej, a w tym całego systemu informacji dla mediów oraz dla tzw. społecznego audytorium statystycznego (media, nauka, biznes, administracja, ludność) w oparciu o zasadę **3xR**;

GUS w latach 1992–1995

Józef Oleński w czasie swoich kadencji:

- ⊙ wdrożył wszystkie nowoczesne klasyfikacje tzn. handlu zagranicznego, działalności gospodarczej, produktów itd..;
- ⊙ przygotował podstawy do negocjacji w sprawie akcesji w latach 1996–1998 AQUI;
- ⊙ doprowadził do stworzenia ustawy o statystyce publicznej z 1995 r. (jednej z najnowocześniejszych ustaw tego okresu);
- ⊙ pod koniec 1995 r. utracił stanowisko ze względu na nową formułę ustawową oraz zmianę struktury i orientacji politycznej władzy;
- ⊙ w okresie 2006–2011 w trudnych i skomplikowanych okolicznościach próbował kontynuować proces reform, który rozpoczął w I połowie lat 90. poprzez: nałożenie na US-y specjalizacji i usamodzielnienia (przeniesienie specjalizacji tematycznej z departamentów GUS do US-ów i nadanie US-om autorskich kompetencji w zakresie specjalizacji), wprowadzenie sprawozdawczości elektronicznej, rozbudowę systemu informacji publicznej, reorganizację i rozwój systemu PESEL, reorganizację i rozwój systemu REGON;

GUS w latach 1992–1995

Ponadto **Józef Oleński** w czasie swoich kadencji:

- ⊙ uruchomił badania pogranicza;
- ⊙ był inicjatorem utworzenia Instytutu Statystycznego przy GUS;
- ⊙ reaktywował na dużą skalę działalność wszystkich organów doradczych Prezesa (Naukowa Rada Statystyki, Komisja Matematyczna, Komisja Metodologiczna);
- ⊙ zorganizował i ukształtował redakcję SIT;
- ⊙ rozpoczął długotrwałe działania związane ze spisami 2010 i 2011;
- ⊙ wywarł wyraźny wpływ na badania narodowości i etniczności w ramach NSPLiM;
- ⊙ przesądził w decydującym stopniu o całkowitej zmianie organizacji, przebiegu, opracowania i publikacji wyników spisów;
- ⊙ dzięki jego inicjatywie spisy po raz pierwszy były całkowicie „oderwane” od papieru (handheldy, samospis internetowy);

Odszedł ze stanowiska na 2 miesiące przed zakończeniem NSPLiM 2011.

GUS w latach 1992–1995

© 10 II 1992 r. Prezesem GUS został dr Józef Oleński.

Józef Oleński

Józef Oleński (ur. 1941 r.) – profesor ekonomii, Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w latach 1992–1995 i 2006–2011. W latach 1974–1991 był wicedyrektorem i dyrektorem Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Statystyki GUS. Był także doradcą Prezesa Narodowego Banku Polskiego, przewodniczącym Komisji Statystycznej ONZ i wiceprzewodniczącym Konferencji Statystyków Europejskich. Od 2000 roku jest pracownikiem Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Jest również ekspertem IV i V programów ramowych Information Society Technologies UE. Członek redakcji czasopisma *International Journal of Public Information Systems*.

GUS w latach 1992–1995

- ◎ **1992–1996** zorganizowano i przeprowadzono badania reprezentacyjne w wyodrębnionych grupach ryzyka socjalnego (młodych małżeństw, ludzi starych, rodzin wielodzietnych, młodzieży), a także potrzeb żywnościowych, kulturalnych, oświatowych, zdrowotnych i turystycznych.
- ◎ **1992–1996** bogaty program współpracy z Litwą, Łotwą i Estonią.
- ◎ **1993 r.** obchody 75-lecia utworzenia GUS (bogaty program seminariów, publikacji, opracowań i analiz).
- ◎ **30 VI – 2 VII 1993 r.** na odbywającej się w Warszawie III Międzynarodowej Konferencji Przemysłu Informatycznego w Polsce po raz pierwszy GUS wystąpił w charakterze wystawcy.
- ◎ **1995 r.** GUS przeprowadził **Spis Ludności i Mieszkań metodą reprezentacyjną, tzw. Mikrospis.**

GUS w latach 1992–1995

- ◎ **29 VI 1995 r. Sejm RP uchwalił ustawę o statystyce publicznej.** Ustawa określała GUS jako niezależny organ statystyki publicznej, który zobowiązany jest dostarczać informacje o sytuacji społecznej, gospodarczej, demograficznej i środowiska naturalnego kraju zgodnie z zasadą równoprawnego, równorzędnego i równoczesnego dostępu do informacji statystycznych (tzw. **zasada 3xR**).
- ◎ **27 XII 1995 r. powołana została Rada Statystyki** jako organ opiniodawczo-doradczego w sprawach statystyki przy Prezesie Rady Ministrów.

GUS w latach 1996–2006

5 I 1996 r. Prezes Rady Ministrów powołał na stanowisko Prezesa GUS Tadeusza Toczyńskiego. Był Prezesem 2 kolejnych kadencji w latach 1996–2001 oraz w latach 2002–2006, w czasie tych kadencji doszło do:

Tadeusz Toczyński

- ⊙ wstępnego okresu akcesji w zakresie statystyki;
- ⊙ przystąpienia do Unii Europejskiej;
- ⊙ podwójnego spisu powszechnego w 2002 r. (ostatni spis oparty o system papierowy i OCR);
- ⊙ zmiany klasyfikacji w latach 1997–1999 (ICIC, Handlu Zagranicznego):
- ⊙ rozwoju badań, w tym BAEL, Budżetów Gospodarstw Domowych, EUSILC);
- ⊙ kontynuacji systemu informacji statystycznej na potrzeby opinii publicznej;
- ⊙ kontynuacji rozbudowy infrastruktury statystyki i jej wyposażenia w nowoczesny sprzęt komputerowy;
- ⊙ zainicjowania zmiany i całkowitej przebudowy Portalu Internetowego GUS;
- ⊙ rozpoczęcia modernizacji Centralnej Biblioteki Statystycznej i jej wyposażenia w nowy sprzęt oraz digitalizacji zbiorów;
- ⊙ rozpoczęcia porządkowania zasobów archiwalnych, które przerwano w późniejszym okresie.

GUS w latach 1996–2006

- ◎ **VI 1996 r.** GUS przeprowadził **Powszechny Spis Rolny**.
- ◎ **1997 r.** powstał resortowy ośrodek szkoleniowy w Radomiu.
- ◎ **11 XII 1998 r.** Rząd RP przedstawił stanowisko negocjacyjne w obszarze „statystyka”, w ramach negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej (UE). Najkrótsza pozytywna ocena stanu statystyki polskiej.
- ◎ **XII 1998 r.** GUS wydał pierwszy **Rocznik Statystyczny RP 1998** w polsko-angielskiej wersji językowej i na płycie kompaktowej.
- ◎ **22 VI 1999 r.** zakończone zostały i tymczasowo zamknięte negocjacje w obszarze „statystyka”, w ramach negocjacji o członkostwo Polski w UE.

GUS w latach 1996–2006

Od 1999 r.
16 województw

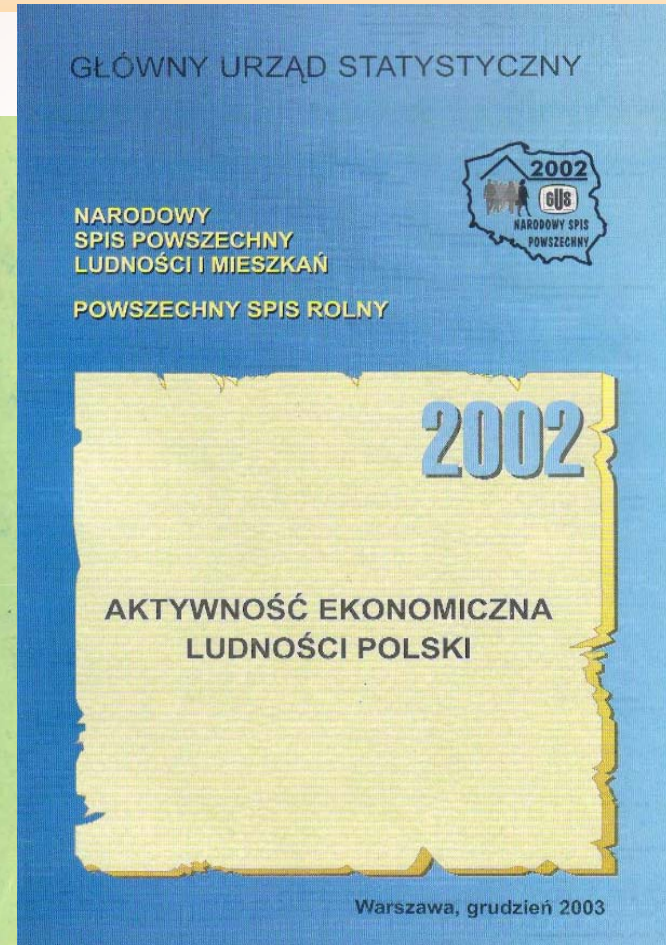
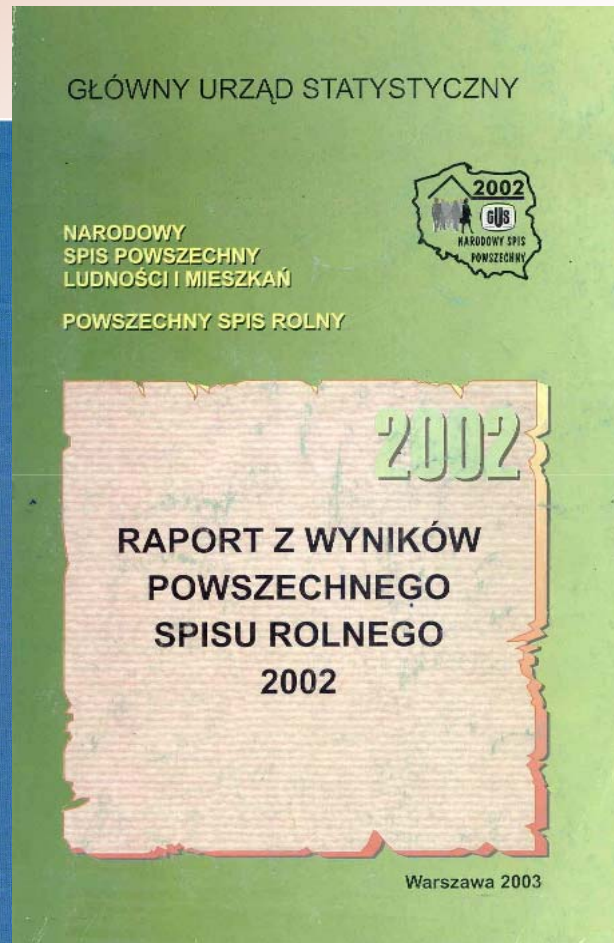
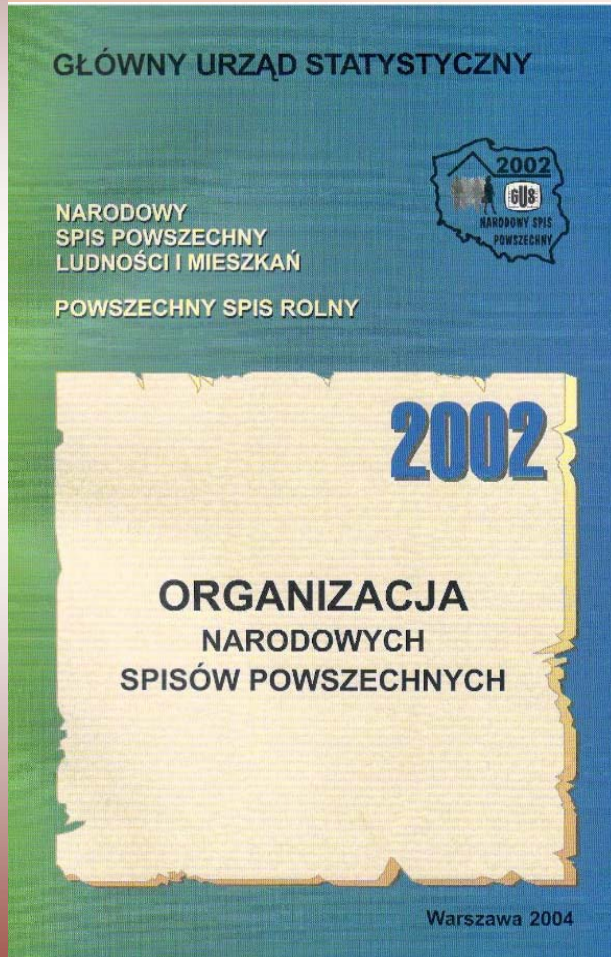

GUS w latach 1996–2006

- ⊙ **8 I 2002 r.** Prezes Rady Ministrów powołał Tadeusza Toczyńskiego na stanowisko Prezesa GUS na drugą kadencję.
- ⊙ **21 V–8 VI 2002 r.** GUS przeprowadził **Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002** oraz **Powszechny Spis Rolny 2002**.
- ⊙ **20 V 2002 r.** Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski uroczyście zainaugurował rozpoczęcie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 i Powszechnego Spisu Rolnego 2002.
- ⊙ **25 XI 2002 r.** Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski ogłosił wstępne wyniki spisów powszechnych 2002 r.
- ⊙ **16 VI 2003 r.** Prezes GUS, Tadeusz Toczyński, Generalny Komisarz Spisowy przedstawił na konferencji prasowej „Raport z wyników NSP 2002” i „Raport z wyników PSR 2002”.
- ⊙ **2003 r.** obchody 85-lecia GUS.
- ⊙ **VII 2003 r.** ukazał się **I tom** zbiorczego wydania „**Historia Polski w liczbach**” pt. „**Państwo. Społeczeństwo**”.

GUS w latach 1996–2006

GUS w latach 1996–2006

- ◎ **II 2006 r.** ukazał się **II tom** zbiorczego wydania „**Historia Polski w liczbach**” pt. „**Gospodarka**”.
- ◎ **21-22 IX 2006 r.** GUS zorganizował w Krakowie we współpracy z EUROSTAT-em i Urzędem Statystycznym w Krakowie 92. Konferencję prezesów urzędów statystycznych krajów unijnych DGNIS 2006.

GUS w latach 2006–2011

- ⊙ **25 X 2006 r.** Prezes Rady Ministrów powołała na stanowisko prezesa GUS prof. dra hab. Józefa Oleńskiego.
- ⊙ **10 VIII 2007 r.** – Centralna Biblioteka Statystyczna im. Stefana Szulca otrzymała nadany jej przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich medal „Bibliotheca Magna Perennisque”.
- ⊙ **10-12 X 2007 r.** pod patronatem Prezesa GUS odbył się we Wrocławiu Pierwszy Ogólnopolski Zjazd Statystyków „Statystyka wczoraj, dziś i jutro”.
- ⊙ **24 XII 2007 r.** GUS wprowadził nową Polską Kasyfikację Działalności (PKD) opartą o klasyfikacje międzynarodowe: International Standard Industrial Classification of all Economic Activities (ISIC) i Statistical Classification of Activities in the European Community (NACE).

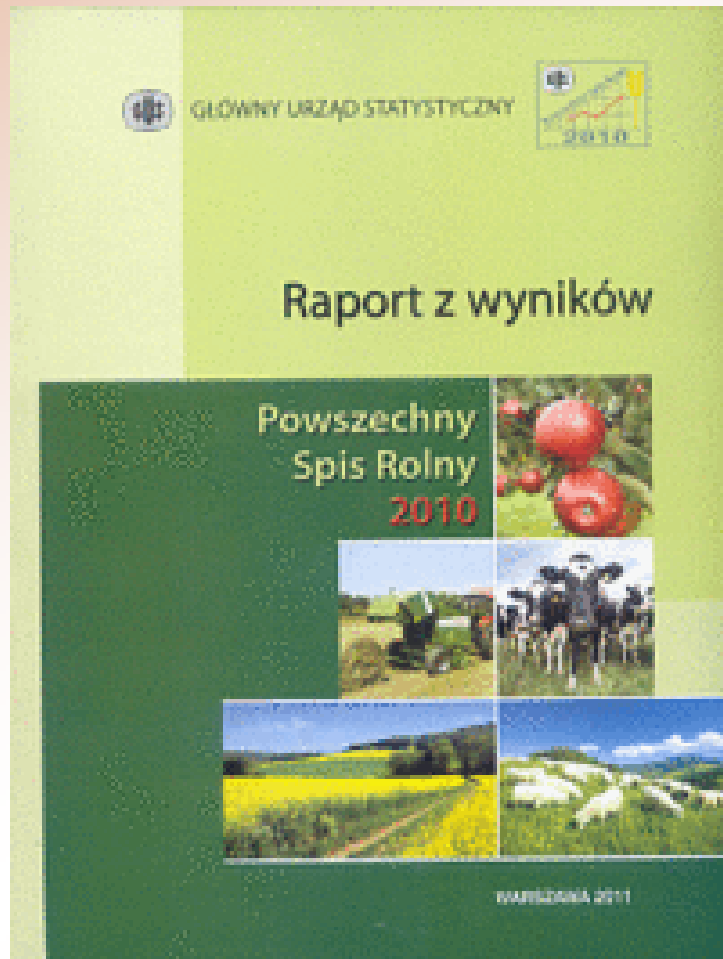

GUS w latach 2006–2011

- ◎ **28–30 I 2008 r.** w Krakowie GUS zorganizował seminarium naukowe „Statystyka Społeczna. Dokonania, szanse, perspektywy”.
- ◎ **16–18 IV 2008 r.** w Toruniu GUS zorganizował seminarium naukowe „Statystyka publiczna jedną z podstaw samorządności w państwie demokratycznym”.
- ◎ **11 VII 2008 r.** uroczyste obchody 90-lecia utworzenia Głównego Urzędu Statystycznego na Zamku Królewskim w Warszawie i uroczyste seminarium naukowo-historyczne „Kluczowe problemy polskiej statystyki”, w Bibliotece Narodowej.
- ◎ **22–24 IX 2008 r.** w Lublinie GUS zorganizował seminarium naukowe „Statystyka publiczna w procesie integracji europejskiej”.

GUS w latach 2006–2011

- ⊙ 1 IX - 31 X 2010 r. Główny Urząd Statystyczny przeprowadził Powszechny Spis Rolny (PSR).
- ⊙ 1 IV - 30 VI 2011 r. Główny Urząd Statystyczny przeprowadził Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań (NSP 2011).

GUS od 2011 roku

Janusz Witkowski jest aktualnie urzędującym Prezesem GUS, który:

- ⊙ jest inicjatorem i współtwórcą badania BAEL;
- ⊙ dotychczas nadzorował pion statystyki społecznej;
- ⊙ przywrócił kompetencje departamentom GUS;
- ⊙ utrzymał sprawozdawczość elektroniczną;
- ⊙ organizował udział statystyki polskiej w ramach prezydencji w UE.
- ⊙ charakteryzuje się znakomitymi umiejętnościami współpracy ze środkami masowego przekazu.

ENGLISH | POLSKI

*Strona polskiej
prezydencji
w statystyce*

© 10 VIII 2011 r. prof. dr hab. Janusz Witkowski powołany został przez Prezesa Rady Ministrów RP na stanowisko Prezesa GUS.

Janusz Witkowski

W GUS pracuje od początku lat 90. Jest także samodzielnym pracownikiem naukowym Szkoły Głównej Handlowej. Zna kilka języków obcych.

Funkcję Wiceprezesa Głównego Urzędu Statystycznego pełnił w latach 1996–2010.

Do zadań Prezesa Janusza Witkowskiego należy aktualnie nadzór nad zagadnieniami metodologicznymi będącymi w zakresie zadań Departamentu Metodologii, Standardów i Rejestrów oraz nadzór nad sprawami opracowywania projektu rocznego programu badań statystycznych statystyki publicznej wraz z formularzami na dany rok, będącymi w zakresie zadań Departamentu Programowania i Koordynacji Badań.

GUS od 2011 roku

- ◎ 1 VII – 31 XII 2011 r. – w okresie polskiej prezydencji w Unii Europejskiej GUS przewodniczył Grupie Roboczej Rady UE ds. Statystyki.
- ◎ 18-19 X 2011 r. - GUS zorganizował konferencję w Krakowie „Rozwój Europejskiego Systemu Statystycznego w świetle Partnerstwa Wschodniego – kierunki i strategia” pod honorowym patronatem Parlamentu Europejskiego.
- ◎ 22-23 III 2012 r. obradował, współorganizowany przez GUS, II Kongres Demograficzny „Polska w Europie – Przyszłość demograficzna” pod honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego.
- ◎ 18-20 IV 2012 r. w Poznaniu odbył się Kongres Statystyki Polskiej z okazji 100-lecia Polskiego Towarzystwa Statystycznego.

A N E K S

- ⊙ **Prezesi GUS**
- ⊙ **Wiceprezesi GUS**
- ⊙ **Spisy powszechne**
- ⊙ **Spisy a kluczowe momenty historii kraju**
- ⊙ **Cechy badawcze uwzględnione w spisach**
- ⊙ **Roczniki GUS**

Prezesa GUS

1918-1929 Józef Buzek

1929-1939 Edward Szturm de Sztrem

1939-1945 Urząd zlikwidowany przez Niemców

1945-1949 Stefan Szulc

1949-1965 Zygmunt Padowicz

1965-1972 Wincenty Kawalec

1972-1980 Stanisław Kuziński

1980-1989 Wiesław Sadowski

1989-1991 Franciszek Kubiczek

1991-1992 Bohdan Wyżnikiewicz

1992-1995 Józef Oleński

1995-2006 Tadeusz Toczyński

2006 Janusz Witkowski (p.o.)

2006-2011 Józef Oleński

2011 Janusz Witkowski (p.o.)

2011- Janusz Witkowski (od 10.08.2011)

Wiceprezesi GUS

1918–1923 Ludwik Krzywicki

ok. **1934–1939** Jan Strzelecki

ok. **1936–1939** Waclaw Dlouhy

1945–1951 Kazimierz Romaniuk

1946–1951 Juliusz Miller

1949–1950 Kazimierz Rudnicki

IV–VIII 1949 Zygmunt Padowicz

1955–1965 Czesław Chmielewski

1957–1973 Leon Rzendowski

1958–1974 Stanisław Róg

1971–1982 Adam Machnowski

1972–1990 Tadeusz Walczak

1974–1989 Kazimierz Rusinek

1982–1989 Stanisław Paradysz

1989–1992 Krzysztof Lutostański

1990–1992 Tadeusz Toczyński

1989–1991 Józef Zajchowski

1991–1992 Krzysztof Marczewski

1992–1996 Jan Kordos

1992–1996 Teresa Możdżyńska

1992–1997 Roman Sawiński

1996–2002 Józef Piskorz

1997–2002 Barbara Kondrat

1996–2007 Tadeusz Janusiewicz

1996–2010 Janusz Witkowski

Od 2001 Halina Dmochowska

2002–2004 Wojciech Borowik

Od 2011 Grażyna Marciniak

Od 2012 Krzysztof Kurkowski

Spisy powszechne

Spisy powszechne są istotnymi momentami w życiu narodu, kiedy państwo pyta swoich obywateli „ilu nas jest”, „kim jesteśmy”, „jak żyjemy” oraz o inne istotniejsze informacje związane z funkcjonowaniem społeczeństwa. W ocenie organizacji międzynarodowych spisy są jednymi z największych przedsięwzięć organizacyjnych mobilizujących narody w czasach pokoju. Spisom powinien przyświecać cel profesjonalnej ich realizacji, co jest nie bez znaczenia dla odbioru wizerunku państwa przez obywateli.

Spisy powszechne

Po spisie z 1789 r. kolejne spisy ludności były przeprowadzane w XIX w. oraz na przełomie wieków XIX i XX :

- ⊙ w Księstwie Warszawskim w latach 1808 i 1810;
- ⊙ w Królestwie Polskim w latach 1827 i 1897;
- ⊙ w Galicji, co 10 lat, od 1857 r. do 1910 r.;
- ⊙ w zaborze pruskim, co 5 lat, od 1871 r. do 1910 r.

Spisy powszechne

Do chwili obecnej w Polsce przeprowadzono następujące spisy ludności i mieszkań:

- ◎ **9 spisów powszechnych (1921, 1931, 1950, 1960, 1970, 1978, 1988, 2002, 2011),**
- ◎ **1 spis sumaryczny w 1946 r.**
- ◎ **3 spisy reprezentacyjne (mikrospisy) - (1974, 1984 i 1995)**

Spisy powszechne

Przeprowadzono 6 powszechnych spisów rolnych.

⦿ **4 z nich przeprowadzone zostały razem ze spisami ludności w latach: 1950, 1960, 1970, 2002, a 2 oddzielnie w 1996 r. i 2010 r.**

⦿ **Ludność związana z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi była również wyodrębniona w reprezentacyjnych spisach ludności w latach: 1974, 1984, 1995.**

⦿ **Spis ludności wiejskiej związanej z rolnictwem przeprowadzony został jako jednorazowe badanie reprezentacyjne w 1982 r., natomiast pełne spisy rolnicze odbyły się w latach 1976 i 1986. Przeprowadzono jeszcze reprezentacyjny spis rolny w 1994 r.**

Spisy powszechne

- ⊙ 30 IX 1921 r. – Pierwszy Powszechny Spis Ludności Rzeczypospolitej Polskiej,
- ⊙ 9 XII 1931 r. – Drugi Powszechny Spis Ludności Rzeczypospolitej Polskiej,
- ⊙ 14 II 1946 r. – Powszechny Sumaryczny Spis Ludności,
- ⊙ 3 XII 1950 r. – Narodowy Spis Powszechny,
- ⊙ 6 XII 1960 r. – Narodowy Spis Powszechny,
- ⊙ 8 XII 1970 r. – Narodowy Spis Powszechny,
- ⊙ 7-13 XII 1978 r. – Narodowy Spis Powszechny,
- ⊙ 7-12 XII 1988 r. – Narodowy Spis Powszechny,
- ⊙ 21 V–8 VI 2002 r. – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań.
- ⊙ 1 IV–30 VI 2011 r. – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań.

Spisy a kluczowe momenty historii kraju

Spisy dokumentują kluczowe momenty w dziejach państwa, narodu i społeczeństwa czyli w latach:

- ⊙ 1789 – walkę o zachowanie państwa i tworzenie armii dla jego obrony;
- ⊙ 1910 – walkę o zachowanie tożsamości narodowej Polaków w monarchii austrowęgierskiej;
- ⊙ 1921 – odtworzenie państwa i kreowanie spójności narodu;
- ⊙ 1946 – rekonstrukcja narodu i państwa po tragedii II wojny światowej;
- ⊙ 1960, 1970, 1978 – dokumentacja kolejnych zwrotów i załamania okresu realnego socjalizmu;
- ⊙ 1988 – zamknięcie starej i zapowiedź nowej epoki;
- ⊙ 2002 – bilans czternastu lat transformacji;
- ⊙ 2011 – pierwszy bilans członkostwa w Unii Europejskiej.

Cechy badawcze uwzględnione w spisach

Cechy badane w spisach są wyrazem potrzeb informacyjnych państwa o swoich obywatelach i społeczeństwa o sytuacji gospodarczej kraju. Państwo za pomocą spisu pyta swoich obywateli o ich dane osobowe i warunki życia. Wyraźnie widać, że na przestrzeni dziesięcioleci potrzeby informacyjne państwa zmieniały się w zależności od występującej sytuacji i charakteru działalności państwa.

W przypadkach spisów powszechnych z lat 1921 i 2011 zebrany został wyjątkowo szeroki zakres danych.

W spisach wyróżniane są następujące grupy cech badawczych:

- ⊙ geograficzne, np. miejsce zamieszkania;
- ⊙ demograficzne, np.: płeć, wiek, obywatelstwo;
- ⊙ ekonomiczne, np.: aktywność ekonomiczna, zawód wykonywany;
- ⊙ edukacyjne – poziom wykształcenia;
- ⊙ warunków życia ludności (dotyczące gospodarstwa domowego i rodziny, np. typu i wielkość gospodarstwa domowego);
- ⊙ warunków mieszkaniowych, np.: powierzchnia użytkowa, wyposażenie w urządzenia techniczno-sanitarne.

Cechy badawcze uwzględnione w spisach

◆ Cechy badawcze, które uwzględniono przeprowadzając kolejne spisy.

CECHY	1921	1931	1946	1950	1960	1970	1978	1988	2002	2011
Stosunek do głowy gospodarstwa domowego (pokrewieństwo z głową rodziny)	◆	◆		◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Podział na rodziny biologiczne								◆	◆	◆
Podstawowe źródło dochodu gospodarstwa domowego							◆	◆	◆	◆
Miejsce zamieszkania, czasowa nieobecność i obecność	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Płeć	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Data urodzenia, wiek lub rok urodzenia	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Stan cywilny	◆	◆			◆	◆	◆	◆	◆	◆
Stan małżeński	◆	◆		◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Miejsce urodzenia	◆	◆				◆	◆		◆	◆
Poprzednie miejsce zamieszkania				◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Czas zamieszkania w obecnym miejscu						◆	◆	◆	◆	◆
Obywatelstwo	◆	◆							◆	◆
Narodowość	◆		◆						◆	◆

Cechy badawcze uwzględnione w spisach

CECHY	1921	1931	1946	1950	1960	1970	1978	1988	2002	2011
Język ^a	◆	◆							◆	◆
Wyznanie	◆	◆								◆
Analfabetyzm	◆	◆		◆	◆	◆	◆			
Wykształcenie: poziom i kierunek	◆	◆			◆	◆	◆	◆	◆	◆
Uczęszczanie do szkoły				◆	◆	◆	◆	◆	◆	◆
Sieroctwo	◆									
Ułomność fizyczna	◆							◆	◆	
Inwalidztwo							◆	◆		
Niepełnosprawność									◆	◆
Dzietność							◆	◆	◆	◆
Przyczyna migracji							◆		◆	◆
Zamierzenia co do przyszłych migracji							◆		◆	◆
Charakterystyka dojazdów do pracy i szkół							◆			◆

^a Używany w różnych sytuacjach życiowych (społecznych) definiowanych w spisach.

Źródło: dane z opracowania Joanny Strzeleckiej pt. *Powszechne spisy ludności. Informacja nr 890*. Kancelaria Sejmu. Biuro Studiów i Ekspertyz. Warszawa, kwiecień 2002 r. oraz z *Instrukcji metodologicznej do badania reprezentacyjnego. NSP 2011*. GUS. Warszawa: Centralne Biuro Spisowe, grudzień 2010 r.;

Roczniki GUS

MRSP i RSRP na przestrzeni lat

GUS	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939		
RS	1920/21 - cz.I; 1920/22 - cz.II		2	3	4 - 1925/26			5	6	7	8											
MRS											1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
GUS	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46		
	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964		
RS			11	12	13	14						15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
MRS	nr jest kont. MRS a nie RS													1	2	3	4	5	6	7		
GUS	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66		
	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984		
RS	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44		
MRS	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27		
GUS	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86		
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		
RS	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64		
MRS	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47		
GUS	87	88	89	90	91	92	93	94	95													
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013													
RS	65	66	67	68	69	70	71	72	73													
MRS	48	49	50	51	52	53	54	55	56													

opr. AO

Źródło: <http://roczniki.wordpress.com/nieco-historii/>

Bibliografia

- ◉ *Statystycy Polscy*. GUS, PTS. Warszawa 2012
- ◉ *Encyklopedia Powszechna*, Powszechne Wydawnictwo Gutenberga, Poznań 1995, t. XVI, s. 200.
- ◉ *Podstawy statystyki*, pod. red. Wacławy Starzyńskiej, Difin , Warszawa 2004.
- ◉ Sobczyk M.: *Statystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- ◉ Wikipedia, William Petty
- ◉ Domański C., *Zasługi statystycy dla nauki*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Zasluzeni_statystycy_dla_nauki.pdf
- ◉ Luszniwicz. A.: *Statystyka Ogólna*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1987.
- ◉ Rogoziński Z. : *Wstęp do statystyki społecznej*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa 1964, s. 25.

Bibliografia

- ⊙ Kozłowski C.: *Powszechne spisy ludności*, Warszawa 1951.
- ⊙ Domański C. : *Polska statystyka w statystyce światowej*, Warszawa
- ⊙ http://bank.skin-flower.pl/?title=Ludwik_Krzywicki
- ⊙ http://www.1944.pl/historia/powstancze-biogramy/Stanislaw_Kuzinski
- ⊙ <http://pieniadze.gazeta.pl/Gospodarka/51,122003,1474957.html?i=2>
- ⊙ Strzelecka J.: *Powszechne spisy ludności*. Informacja nr 890. Kancelaria Sejmu. Biuro Studiów i Ekspertyz. Warszawa, kwiecień 2002 r.
- ⊙ *Instrukcji metodologicznej do badania reprezentacyjnego*. NSP 2011. GUS. Warszawa: Centralne Biuro Spisowe, grudzień 2010

Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Statystycznego

<http://www.stat.gov.pl/pts>

mgr Władysław Wiesław Łagodziński

Dziękuję Państwu

za uwagę

Warszawa, dnia 20 marca 2013 r.